

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής
Τίτλος μαθήματος «**ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ & ΕΤΑΙΡΙΚΗ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ**»

Διδάσκων: Δρ Βούρος Παναγιώτης

Θεματική Ενότητα 3: Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη –Βιβλιογραφική Επισκόπηση (Αρχές, Πρακτικές, Πρότυπα, Εννοιολογική Προσέγγιση της Λογοδοσίας Δείκτες Λογοδοσίας Συμμετοχικότητα Ενδιαφερόμενων Ομάδων & Ανάλυση Ουσιαστικότητας επιχειρήσεων ή οργανισμών κ.α.)

**Τίτλος Διάλεξης : Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη
(ΕΚΕ) Ιστορική & Βιβλιογραφική Ανασκόπηση**

Η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη (ΕΚΕ) ως έννοια & πρακτική.

- Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή «Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη είναι η ευθύνη των επιχειρήσεων για τον αντίκτυπό τους στην κοινωνία. »(Ανακοίνωση για την ΕΚΕ, 2011)
- Η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη-ΕΚΕ (Corporate Social Responsibility-CSR) αποτελεί τα τελευταία χρόνια, το εργαλείο μέσω του οποίου κάθε σύγχρονη επιχείρηση ακολουθώντας τις αρχές του σύγχρονου μάρκετινγκ, αναδεικνύει τη προσήλωση της όχι μόνο στο οικονομικό κέρδος, αλλά και στην διαχείριση με τον πιο βέλτιστο τρόπο των κοινωνικών και περιβαλλοντικών παραμέτρων. Παραμέτρων που είτε επηρεάζει με τη δραστηριότητα της, είτε επιθυμεί να επηρεάσει, σ' ένα πλαίσιο υπεύθυνης επιχειρηματικής συμπεριφοράς απέναντι στο κοινωνικό σύνολο σε τοπικό ή παγκόσμιο επίπεδο.

Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη (ΕΚΕ)-Ιστορική ανασκόπηση

Ιστορικά γεγονότα, όπως η βιομηχανική επανάσταση που έθεσε το θέμα των εργασιακών πρακτικών και της γενικότερης αντιμετώπισης των εργαζομένων, το κραχ του 1929 που έφερε στο προσκήνιο τα θέματα φιλανθρωπικής δράσης καθώς και την ανάγκη για θεσμικές και οργανωτικές δομές πρόνοιας και η μετά το 2ο παγκόσμιο πόλεμο ανάπτυξη των πολυεθνικών, με σημαντική οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική επίδραση στις χώρες δραστηριοποίησης, ενίσχυσαν και επέτειναν την ανάγκη για ένα πιο ξεκάθαρο πλαίσιο στις σχέσεις μεταξύ κοινωνίας και επιχειρήσεων (Carroll, 2007; Gail & Nowak, 2006).

Αν και ο Bowen Howard, που με το βιβλίο του «Social Responsibilities of the Businessman» (1953) θεωρείται ο βασικός θεμελιωτής της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης που έθεσε πρώτος ρητά ότι *«η υπευθυνότητα αναφέρεται στην υποχρέωση των επιχειρηματιών να επιδιώκουν εκείνες τις πολιτικές, να λαμβάνουν εκείνες τις αποφάσεις ή να ακολουθούν εκείνες τις δράσεις, που συνάδουν με τους στόχους και τις αξίες της κοινωνίας μας»*, οι Merrick Dodd και Adolf Berle στις αρχές του 1930 είναι αυτοί, που σύμφωνα με τον Θανόπουλο (2003), πρώτοι υποστήριξαν πως η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη μπορεί να αποτελέσει μια υπηρεσία που θα αντλεί οφέλη από την αποδοχή των ενδιαφερόμενων μερών τους.

Από το 1970 και μετά, η σταδιακή μεταστροφή των επιχειρήσεων από τον ένα και μόνο στόχο της μεγιστοποίησης του κέρδους, συνδέθηκε με την σταδιακή ευαισθητοποίηση των πολιτών σε περιβαλλοντικά και κοινωνικά θέματα, την αύξηση ενημέρωσης και επιρροής των καταναλωτών και την ενίσχυση του ρόλου της Κοινωνίας των Πολιτών. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την σταδιακή ενίσχυση της Εταιρικής Υπευθυνότητας με αποκορύφωμα τη πρώιμη περίοδο του 1994, όπου πρώτος ο *Elkington* τοποθέτησε την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη στο πλαίσιο της υιοθέτησης των αρχών της αειφορικής ανάπτυξης εκ μέρους των επιχειρήσεων, με ταυτόχρονη δημιουργία οφέλους για το κοινωνικό σύνολο, το περιβάλλον και την ίδια.

Τα τελευταία χρόνια, θέματα όπως η παγκόσμια οικονομική κρίση με την απορρύθμιση των αγορών, οι ταχύτατες τεχνολογικές εξελίξεις στην επικοινωνία και στην πληροφόρηση, η περαιτέρω ευαισθητοποίηση, πληροφόρηση και διαδικτυακή ενεργοποίηση των πολιτών σε συνάρτηση με τα παγκόσμια κοινωνικά και περιβαλλοντικά προβλήματα, διαμόρφωσαν και διαμορφώνουν το πλαίσιο ανάπτυξης και εφαρμογής της ΕΚΕ.

Αν και υπάρχει μία γενικά κοινή αντίληψη για το τί είναι και τί εκφράζει η ΕΚΕ, δεν υπάρχει ένας κοινά αποδεκτός, σαφής ορισμός σε παγκόσμιο επίπεδο. Αυτό δικαιολογείται και από το γεγονός της εθνικής και χωρικής διαφοροποίησης (Ευρώπη, Η.Π.Α., Δυτική, Ανατολική, Νότια Ευρώπη, Ασία) στο επίπεδο της οικονομικής ανάπτυξης, θεσμικών και πολιτικών συστημάτων, πολιτιστικών προτύπων και φυσικά κοινωνικής και επιχειρηματικής κουλτούρας που καθορίζει αντίστοιχα τις προσδοκίες του κάθε μέρους (Hofstede 1991, 2001; Wotruba 1997).

Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να διατυπωθούν διάφοροι ορισμοί από διάφορους φορείς που φαίνεται να αντικατοπτρίζουν αυτήν ακριβώς τη διαφορετική φιλοσοφία κοινωνικής και επιχειρηματικής ανάπτυξης με διαφορετικό χωρικό και αναφορικό εύρος. Μερικοί από τους ορισμούς αυτούς παρατίθενται παρακάτω:

- ▶ Σύμφωνα με το Επιχειρηματικό Συμβούλιο για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη (WBCSD) «*Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη είναι η διαρκής δέσμευση των επιχειρήσεων για ηθική συμπεριφορά και συμβολή στην οικονομική ανάπτυξη με ταυτόχρονη βελτίωση της ποιότητας ζωής τόσο του εργατικού τους δυναμικού και των οικογενειών τους καθώς επίσης και των τοπικών κοινοτήτων και της κοινωνίας γενικότερα*». (WBCSD Stakeholder Dialogue on CSR, 1998)
- ▶ Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή «*Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη είναι η έννοια σύμφωνα με την οποία οι επιχειρήσεις ενσωματώνουν σε εθελοντική βάση κοινωνικούς και περιβαλλοντικούς προβληματισμούς στις επιχειρηματικές τους δραστηριότητες και στις επαφές τους με άλλα ενδιαφερόμενα μέρη*» (Πράσινη Βίβλος, 2001), που στη συνέχεια μετατοπιζόμενη ως προς τον προηγούμενο ορισμό απλοποιήθηκε ως εξής «*Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη είναι η ευθύνη των επιχειρήσεων για τον αντίκτυπό τους στην κοινωνία*». (Ανακοίνωση για την ΕΚΕ, 2011)
- ▶ Σύμφωνα με το Institute of Directors του Ηνωμένου Βασιλείου (όπως αναφέρεται στη Τσιλιώνη, 2012, σελ. 11) η ΕΚΕ αναφέρεται σε επιχειρήσεις και οργανισμούς, που σε ό,τι αφορά τη διαχείριση του κοινωνικού και περιβαλλοντικού αντίκτυπου των δραστηριοτήτων τους, προχωρούν πέραν των νομικών τους υποχρεώσεων σε συγκεκριμένες ενέργειες που αφορούν τους εργαζομένους, τους προμηθευτές, τους πελάτες, την κοινωνία όπου δραστηριοποιούνται, καθώς και θέματα προστασίας του περιβάλλοντος.
- ▶ Στις ΗΠΑ σύμφωνα με την Βαξεβανίδου (2011, όπως αναφέρεται στη Τσιλιώνη, 2012, σελ. 11) η ΕΚΕ αναφέρεται στην υποχρέωση των επιχειρήσεων για προσωπική ευθύνη σε σχέση με τις επιπτώσεις των δραστηριοτήτων τους στην κοινωνία, ενώ αντίστοιχα στην Ασία γενικότερα η ΕΚΕ δεσμεύει τις εταιρίες να λειτουργούν με οικονομικό, κοινωνικό και περιβαλλοντικό βιώσιμο τρόπο διασφαλίζοντας τα συμφέροντα του συνόλου των ενδιαφερόμενων μερών στο σύνολο τους.
- ▶ Τέλος διάφοροι ορισμοί έχουν δοθεί κατά καιρούς από διάφορους ερευνητές που έχουν ασχοληθεί με το θέμα, μεταξύ των οποίων του Jones (1980) που εστιάζει σε μία θεωρία των ενδιαφερόμενων μερών, σύμφωνα με την οποία η διαμορφούμενη αντίληψη με την οποία οι επιχειρήσεις πέραν της υποχρέωσης στους μετόχους, έχουν υποχρέωση στις επιμέρους ομάδες της κοινωνίας και σε αυτές που ορίζονται από το νομικό καθεστώς καλείται εταιρική κοινωνική ευθύνη. Ένας συχνά χρησιμοποιούμενος ορισμός για την ΕΚΕ που αναφέρεται στην οργανωτική ευθύνη είναι: «*οι συγκεκριμένες οργανωτικές δράσεις και πολιτικές που λαμβάνουν υπόψη διαφορετικές απαιτήσεις και προσδοκίες των ενδιαφερόμενων μερών σύμφωνα με την τριπλή κατώτατη γραμμή της απόδοσης οικονομικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής βιωσιμότητας*» (Aguinis & Glava, 2012).

Αναμφίβολα, ο κατάλληλος ορισμός της ΕΚΕ περιλαμβάνει μια κοινή ορολογία που διευκολύνει τη δημιουργία ενός μοντέλου διοίκησης και αξιών για υπεύθυνη συμπεριφορά. Κατά συνέπεια, ο ρόλος της διοίκησης στη στρατηγική της δραστηριότητας ΕΚΕ, κρίνεται ιδιαίτερα σημαντικός, καθώς υπάρχουν διαφορετικές απαιτήσεις από τα ενδιαφερόμενα μέρη (Camilleri, 2017). Αντίστοιχη είναι και η προσέγγιση του Jones (1980), που σε επίπεδο ορισμού της ΕΚΕ, εστιάζει σε μία θεωρία των ενδιαφερόμενων μερών, σύμφωνα με την οποία η διαμορφούμενη αντίληψη με την οποία οι επιχειρήσεις πέραν της υποχρέωσης στους μετόχους, έχουν υποχρέωση στις επιμέρους ομάδες της κοινωνίας και σε αυτές που ορίζονται από το νομικό καθεστώς καλείται Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη.

Σύμφωνα δε με τους Moon et al. (2009), η ΕΚΕ **σχετίζεται με την πέραν-συμμορφώσεως συμβολή των εταιρειών στα κοινωνικά, περιβαλλοντικά και ηθικά θέματα.** Επιπροσθέτως, σύμφωνα με ένα πρόσφατο ορισμό, η Εταιρική Βιωσιμότητα (Corporate Sustainability), μέσω της ευρύτερης χρήσης της αναφέρεται σε μία προσέγγιση εκ μέρους του εκάστοτε οργανισμού, **για δημιουργία αξίας σε οικονομικό, κοινωνικό και περιβαλλοντικό επίπεδο, με μακροπρόθεσμη προοπτική υποστηρίζοντας ταυτόχρονα μεγαλύτερη εταιρική υπευθυνότητα** (Ashrafi et al., 2018).

Στην πορεία των χρόνων φαίνεται ότι **η έννοια της ΕΚΕ**, αν και εξελίχθηκε ακόμη περισσότερο μέσω της αναγνώρισης των ενδιαφερόμενων μερών, την ίδια στιγμή παραμένει μια ασαφής έννοια, κατά πρώτον κανονιστικής και κατά δεύτερον ηθικής συμπεριφοράς (Frederick, 1986), γενικώς αναγνωρισμένη ως τη λογική και οικονομική αιτιολόγηση της «καλής πράξης» (Mc Williams & Siegel, 2001).

Τέλος οι Chandler & Werther (2013) αποδίδουν στην ΕΚΕ **χαρακτήρα στρατηγικής ανάγκης για ένα πιο αειφόρο και ανταγωνιστικό πλεονέκτημα**, οι Matten & Moon (2008) τη θεωρούν ως **ένα όρο ομπρέλα, που συμπεριλαμβάνει όλες τις σχέσεις μεταξύ επιχειρήσεων και κοινωνίας, έστω και αλληλεπικαλυπτόμενες**, ενώ σύμφωνα με τον Crouch (2006, p. 1534), η ΕΚΕ γίνεται κατανοητή ως **μία «αναγνώριση της εταιρικής εξωτερικότητας»**.

Διεθνής Ορολογία Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης

Corporate Social Responsibility (CSR) – Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη (ΕΚΕ)
Stakeholder Groups ή Stakeholders – Ενδιαφερόμενα Μέρη (συναντάται ακόμη και ως ενδιαφερόμενα μέλη, συμμετέχοντες, εμπλεκόμενα μέρη, συντελεστές κλπ.)
Sustainable Development – Βιώσιμη Ανάπτυξη
Impact – Επίδραση
Non-Governmental Organization (NGO) – Μη Κυβερνητική Οργάνωση (ΜΚΟ)
Governance – Εταιρική Διακυβέρνηση
Issues – Ζητήματα - Κλειδιά ή Κύρια Ζητήματα
Social Report – Κοινωνικός Απολογισμός
Social Accounting – Κοινωνική Λογιστική
Transparency – Διαφάνεια
Responsiveness – Ανταπόκριση
Compliance – Συμμόρφωση
Audit – Έλεγχος
Inclusivity - Περιεκτικότητα
Completeness – Πληρότητα
Materiality – Απτή Προσέγγιση
Regularity & Timeliness – Τακτική Επανάληψη
Quality Assurance – Διασφάλιση Ποιότητας
Accessibility – Προσβασιμότητα
Quality of Information – Ποιότητα Πληροφοριών
Embeddedness – Ενσωμάτωση
Continuous Improvement – Συνεχής Βελτίωση
Planning – Σχεδιασμός
Accounting – Λογιστική
Audit & Reporting – Έκθεση Απολογισμού & Έλεγχος
Stakeholder Engagement – Διάλογος με Ενδιαφερόμενα Μέρη

Έναρξη Δραστηριοτήτων ΕΚΕ

Οι κύριοι λόγοι για την έναρξη δραστηριοτήτων ΕΚΕ από μία επιχείρηση συνδέονται με την προοπτική για καλύτερες σχέσεις με την τοπική κοινότητα, γενικότερα την κοινωνία και τις δημόσιες αρχές, την ενίσχυση της πίστης των πελατών, τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας και της ικανοποίησης των εργαζομένων, τη βελτίωση των συναλλαγών με συνεργάτες και επενδυτές και τέλος τη βελτίωση της οικονομικής απόδοσης και ανταγωνιστικότητας (Fafaliou et al., 2006; Kronfeld-Goharani, 2018). Σύμφωνα δε με τους Basu & Palazzo (2008), τρεις προσδιορίζονται ως οδηγοί για την υλοποίηση δραστηριοτήτων ΕΚΕ και αυτοί είναι το επιχειρηματικό κίνητρο, η απόδοση (οικονομική, κοινωνική, περιβαλλοντική) και, τέλος, οι απαιτήσεις και η καθοδήγηση των ενδιαφερόμενων μερών.

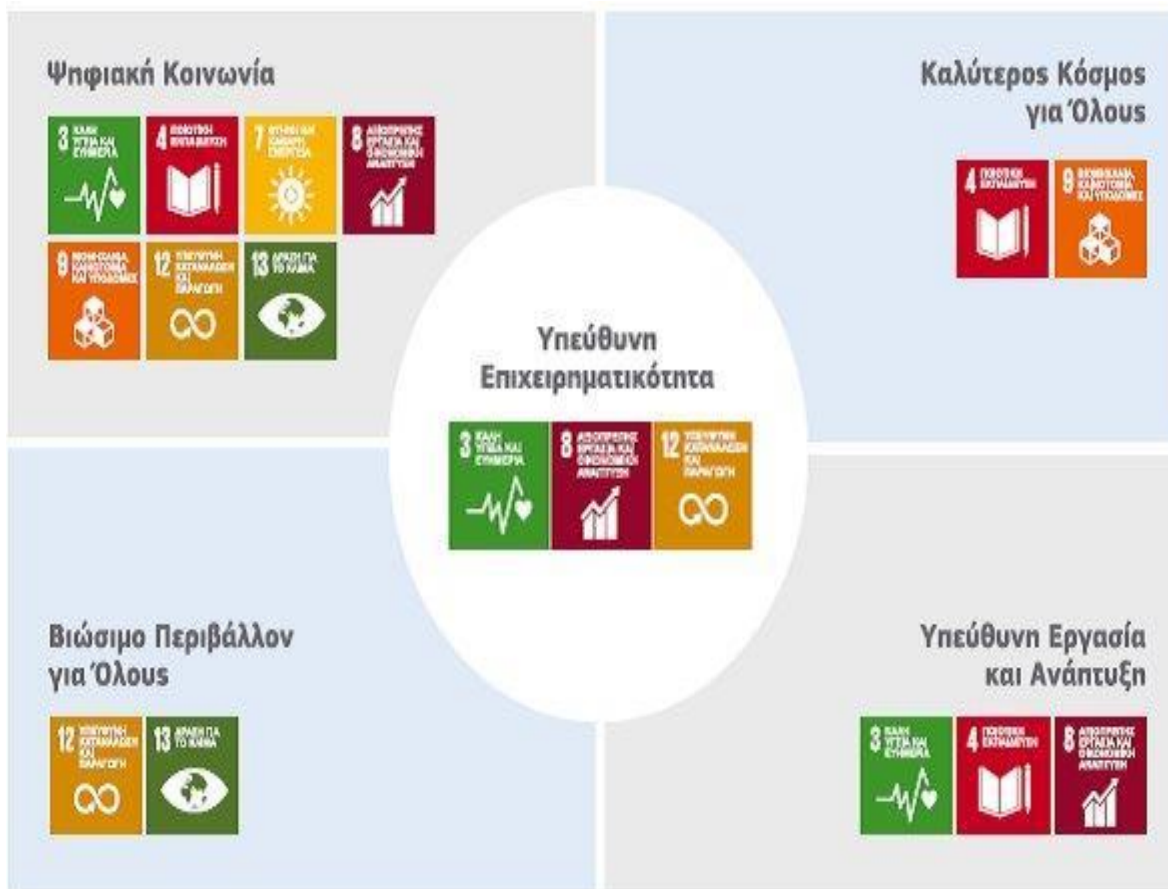
Τα τελευταία χρόνια, θέματα όπως η παγκόσμια οικονομική κρίση με την απορρύθμιση των αγορών, οι ταχύτατες τεχνολογικές εξελίξεις στην επικοινωνία και στην πληροφόρηση, η περαιτέρω ευαισθητοποίηση, πληροφόρηση και διαδικτυακή ενεργοποίηση των πολιτών σε συνάρτηση με τα παγκόσμια κοινωνικά και περιβαλλοντικά προβλήματα, διαμόρφωσαν και διαμορφώνουν το πλαίσιο ανάπτυξης και εφαρμογής της ΕΚΕ. **Επίσης, εκτός από το ζήτημα της ανταγωνιστικότητας, οι πρωτοβουλίες ΕΚΕ εξασφαλίζουν την αειφόρο χρήση των πόρων, εθνικών και διεθνών.** Δεδομένων των σημερινών επιπέδων εξάντλησης των πόρων, η ΕΚΕ φαίνεται να αποτελεί μια σημαντική στρατηγική επιλογή, που μπορεί να διασφαλίσει την επιβίωση επιχειρήσεων σε αναπτυσσόμενες χώρες (Desta, 2015).

Ως μέρος των σύγχρονων κοινωνικοοικονομικών συστημάτων, με συχνά σοβαρές χρηματοοικονομικές και γεωγραφικές αστάθειες και αβεβαιότητες, οι εταιρείες χρησιμοποιούν την ΕΚΕ ως ένα εξαιρετικά ισχυρό εργαλείο για να προσαρμοστούν τις νέες απαιτήσεις σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο διεξάγουν τις δραστηριότητές τους (Herzig & Schaltegger, 2006; Kiliç et al., 2015) και, ταυτόχρονα, προκειμένου να συγχρονιστούν με στρατηγικές και δράσεις, που συνάδουν με μια βιώσιμη λογική επιχειρηματικότητας.

Η συγκεκριμένη επιχειρηματική πρακτική έχει ως σκοπό την επίτευξη των 17 στόχων της Παγκόσμιας Πρωτοβουλίας για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη των Ηνωμένων Εθνών (Landrum & Ohsowski, 2018). Με αυτόν τον τρόπο, οι επιχειρήσεις αποδεικνύουν τη δέσμευσή τους στις κοινωνικές και περιβαλλοντικές πτυχές της αιεφόρου ανάπτυξης (Laplume et al., 2008), βοηθώντας αποτελεσματικά στη βελτίωση της ευρύτερης εταιρικής τους εικόνας (Fombrun, 2005; Lewis, 2003).

Μέσα από το πλαίσιο αυτό, **αναδεικνύονται πολλές θετικές επιπτώσεις και οφέλη** για τις εταιρείες που εφαρμόζουν πρακτικές ΕΚΕ (Ameer & Othman, 2012; McWilliams, et al., 2006), καθώς μπορεί να υπάρχουν **στρατηγικές και οικονομικές ωφέλειες** συμπεριλαμβανομένων της λειτουργικής αποδοτικότητας, της εξοικονόμησης κόστους και της αύξησης της οικονομικής απόδοσης (Camilleri, 2017; Yuen et al., 2017; Margolis & Walsh, 2003), ακόμη και της συναισθηματικής προσκόλλησης των καταναλωτών σε μία εταιρεία (Vlaxos, 2012).

Επίσης, από μία ευρεία έρευνα 3203 στελεχών επιχειρήσεων, που διεξήχθη από την McKinsey & Company το 2011 και αφορούσε σε επίπεδο προέλευσης τους, όλο το φάσμα, είτε αυτό αφορούσε τη περιοχή, τον κλάδο, το μέγεθος των εταιρειών, την εμπειρία και την τεχνική ή επιστημονική τους κατάρτιση, προέκυψε η πεποίθηση του μεγαλύτερου μέρους αυτών για την **θετική συμβολή της ΕΚΕ, στην βραχυπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη αξία των εταιρειών** (Bonini & Gorner, 2011).

Στην πράξη όμως οι δεσμεύσεις, «μέτριων» επιχειρήσεων απέναντι στην ΕΚΕ, αφορούν προσαρμογή στις απαιτήσεις και πολιτικές των μετόχων και επενδυτών (π.χ. κοινωνική πίεση για υπεύθυνη συμπεριφορά και μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος), χωρίς επιδίωξη για στρατηγικές προτάσεις ανάδειξης της κοινής αξίας ενδιαφερόμενων μερών και εταιρείας (Kramer & Porter, 2011). Εκπορευόμενοι από αυτό, οι Liberman et al. (2017) αμφισβήτησαν την τρέχουσα στενή εστίαση αξιολόγησης απλώς της απόδοσης της ΕΚΕ, παρουσιάζοντας ένα μοντέλο «δημιουργίας αξιών», που αξιολογεί τον τρόπο με τον οποίο τα επιμέρους κέρδη, κοινωνικά και περιβαλλοντικά που δημιουργούνται στην επιχείρηση, κατανέμονται μεταξύ των μετόχων.

Τα ανωτέρω δεν θεωρούνται ανεξάρτητα της υιοθέτησης εκ μέρους της κοινωνικής υπευθυνότητας μίας εταιρείας μίας προοπτικής, που δίνει έμφαση στην ικανοποίηση των αναγκών των ενδιαφερόμενων μερών της (Orlitzky & Swanson, 2008), η οποία με την σειρά της σχετίζεται θετικά με την κερδοφορία (Bakker et al., 2014). Άλλωστε, η κοινωνική αποδοχή της εγκατάστασης και λειτουργίας μίας επιχείρησης λειτουργεί αμφίδρομα μέσω της απαίτησης από τις εταιρείες να συμβάλλουν στην ανάπτυξη και την ευημερία της κοινωνίας (Devinney, 2009).

Το σύνολο όμως των ωφελειών μίας επιχείρησης από την ανάληψη δραστηριοτήτων ΕΚΕ, συναρτάται από το ύψος των συμπληρωματικών πόρων (υλικών και ανθρώπινων) και δυνατοτήτων, που αυτή διαθέτει (Sydow et al., 2009). **Επιπροσθέτως, οι εταιρίες πριν από τον οποιοδήποτε σχεδιασμό και δέσμευση για την ανάληψη δράσεων ΕΚΕ, θα πρέπει ν' αξιολογούν τη συνάφεια με το επιχειρηματικό τους αντικείμενο και την αγορά, που απευθύνονται, τις ανάγκες των πελατών, τις απαιτήσεις σε πόρους και το εν δυνάμει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα, που θα αποκτήσουν** (Galbreath, 2009; Porter & Kramer, 2006).

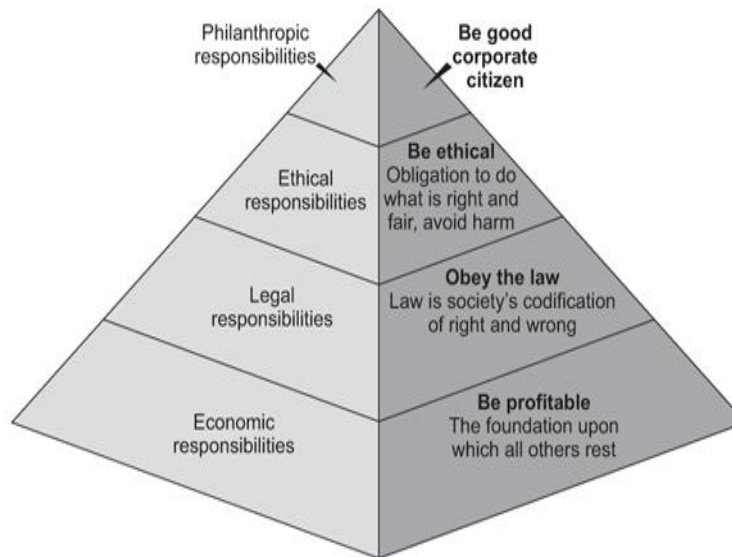

6. Οφέλη για τις επιχειρήσεις και για την αγορά από την ενσωμάτωση δράσεων ΕΚΕ

Πηγή: Σχέδιο Εθνικής Στρατηγικής για την ΕΚΕ & την υπεύθυνη επιχειρηματικότητα (2017)

Σε συνέχεια της τοποθέτησης των τεσσάρων αρμοδιοτήτων των οργανισμών, που παρουσίασε ο Carroll (1991), μέσω της πυραμίδας ΕΚΕ όπως παρουσιάζεται παρακάτω, κατ' αντιστοιχία και ο Λάντος αναφέρει ότι η ΕΚΕ είναι ένα «συμβόλαιο» μεταξύ του εκάστοτε οργανισμού και της κοινωνίας, που έχει ως αποτέλεσμα την στρατηγική συμμετοχή του οργανισμού στην αύξηση της κερδοφορίας της, σύμφωνα με αυτά τα τέσσερα είδη εταιρικής κοινωνικής ευθύνης (την έννοια των φιλανθρωπικών ευθυνών την έχει αντικαταστήσει με αυτή των αλτρουιστικών), με αντίστοιχες βεβαίως ευθύνες (Lantos, 2001).

Σύμπλεγμα τεσσάρων τομέων σύμφωνα με τον Carroll

Εκτός όμως από τα πλεονεκτήματα, που αποκομίζει ένας οργανισμός, μέσα από την ανάπτυξη και εφαρμογή στρατηγικής και πρακτικών ΕΚΕ υπάρχουν και τα μειονεκτήματα. Πολλοί θεωρούν την ΕΚΕ μια μελέτη, η οποία απαιτεί χρόνο και κατά συνέπεια υψηλό κόστος, λόγω των εργατοωρών, που πρέπει να δαπανηθούν για την υιοθέτηση της. Παράλληλα ένα μεγάλο ποσοστό στέκεται στην αυξημένη γραφειοκρατία και το υψηλό κόστος υιοθέτησης, που εξαρτάται από τον κλάδο και την δραστηριότητα του οργανισμού και φυσικά από το επίπεδο οργάνωσης και πολιτικής κουλτούρας του εκάστοτε κράτους (Fernando, 2007; Porter & Kramer, 2011).

Ο ανταγωνισμός δε μεταξύ των εταιρειών και κυρίως των μεγάλων στην ενίσχυση της υλοποίησης και προβολής πολιτικών και πρακτικών ΕΚΕ, επιβάλλει υψηλά κόστη με αποτέλεσμα οι μικροί οργανισμοί να μη μπορούν να τις ανταγωνιστούν (Ruf et al., 2001). Τέλος, σημαντικό μειονέκτημα φαίνεται να αποτελεί και η ανάγκη αποκλειστικής ενασχόλησης εργαζομένων με ειδικές δεξιότητες, γεγονός που προϋποθέτει την πρόσληψη νέου ή την εκπαίδευση υπάρχοντος προσωπικού με αύξηση κόστους, πέραν της έλλειψης τέτοιου προσωπικού.

Απολογισμοί ΕΚΕ

Οι επιχειρήσεις πέρα από την εστίαση στην έκδοση των εταιρικών οικονομικών αποτελεσμάτων τους, άρχισαν να εστιάζουν και στην έκδοση των μη χρηματοοικονομικών τους αποτελεσμάτων μέσω των λεγόμενων απολογισμών ΕΚΕ.

Ο κάθε απολογισμός απεικονίζει ουσιαστικά την εταιρική πολιτική, τους στόχους, τα σχέδια και τις δράσεις που η επιχείρηση έχει θέσει σε εφαρμογή στο πλαίσιο της ΕΚΕ, ενσωματώνοντας ποσοτικές και ποιοτικές πληροφορίες σχετικά με την οικονομική, περιβαλλοντική και κοινωνική απόδοσή της υπό την έννοια της τριπλής βάσης (Triple Bottom Line) που πρώτος έθεσε ο Elkington (1997).

Η φράση επινοήθηκε το 1994 και χρησιμοποιήθηκε αργότερα το 1997 στο βιβλίο του “Cannibals With Forks: Triple Bottom Line of 21st Century Business” περιγράφοντας τη διαφορετική οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική βάση των εταιρειών (Elkington, 1997), η οποία και πρέπει να παρουσιαστεί με ισορροπημένο και ολοκληρωμένο τρόπο με τη μορφή επίδοσης.

Ωστόσο μία απλή δημοσιοποίηση πληροφοριών ΕΚΕ ή διαβούλευση με τα ενδιαφερόμενα μέρη ελεγχόμενη από την εκάστοτε εταιρεία, δεν κρίνεται επιτυχής από μέρους των μερών, εκείνων που επιθυμούν να εκφράζουν τις απόψεις τους (Illia et al., 2015).

Οι «Απολογισμοί βιωσιμότητας» ως όρος αναπτύχθηκε στα μέσα της δεκαετίας του 1990 και χρησιμοποιείται ευρέως και συχνά αντί του όρου «Απολογισμός ΕΚΕ» από τη δεκαετία του 2000 (White, 2003; Christofi et al., 2012). Έχει πλέον γίνει αναπόσπαστο μέρος της εταιρικής στρατηγικής και διακυβέρνησης για πολλούς Οργανισμούς, καθώς τους επιτρέπει να επικοινωνούν με τους ενδιαφερόμενους, βελτιώνοντας έτσι την αξιοπιστία και την εταιρική εικόνα τους, παρακινώντας το εργατικό δυναμικό στην αντιμετώπιση περιβαλλοντικών ζητημάτων, καθορίζοντας στόχους αιεφορίας και, γενικά, αξιολογώντας και διαχειρίζοντας εσωτερικές πολιτικές και πρακτικές (Goebel & Derks-Wood, 2010).

Τα τελευταία χρόνια, το ενδιαφέρον για τη δημοσίευση αναφορών βιωσιμότητας έχει αυξηθεί σημαντικά (Carroll, 1999; Karagiannis et al., 2019; Porter & Kramer, 2019). Κατά συνέπεια, έχουν αναπτυχθεί πολλές διαφορετικές μέθοδοι αναφοράς, οδηγίες και εγχειρίδια, τα οποία παρέχουν ένα πλαίσιο για τη δημοσιοποίηση πληροφοριών ΕΚΕ με έναν πιο ολοκληρωμένο, αποτελεσματικό, διαφανή και τυποποιημένο τρόπο. Με τη σειρά της αυτή η δημοσιοποίηση πληροφοριών ΕΚΕ, χρησιμεύει ως κριτήριο μέτρησης και σύγκρισης των δεικτών εταιρικής απόδοσης παγκοσμίως.

Ένας αυξανόμενος αριθμός επιχειρήσεων σε όλο και μεγαλύτερο αριθμό χωρών σε παγκόσμιο επίπεδο στην προσπάθειά τους να απαντήσουν στις όλο και μεγαλύτερες κοινωνικές πιέσεις και στοχεύοντας στην μείωση του επιχειρηματικού κινδύνου για τη φήμη τους, την απόκτηση οικονομικού οφέλους και τη συμβολή στην επίτευξη της βιωσιμότητας, εντείνουν τις προσπάθειές τους για υιοθέτηση ενός ευρέως θεματολογίου έκφρασης της ΕΚΕ (Skouloudis & Evangelinos, 2012). Ωστόσο, παρόλο που διανύουμε μία περίοδο παγκοσμιοποιημένης οικονομίας, η οποία έχει συμβάλει σε μία κατά βάση ομοιομορφία ανάπτυξης επιχειρησιακών διαδικασιών και δραστηριοτήτων παγκοσμίως, αυτό δεν φαίνεται να αποτυπώνεται σε ότι αφορά τις κοινωνικά υπεύθυνες επιχειρηματικές πρακτικές (Vogel, 1992; Van Marrewijk, 2003).

Για τις επιχειρήσεις η εστίαση θα πρέπει να αφορά στη δημιουργία κοινής αξίας με τις ενδιαφερόμενες ομάδες και όχι απλώς σε μία βραχυπρόθεσμη ευημερία (π.χ. φήμη), που ενέχει τον κίνδυνο για αρνητική αντίδραση με τη πάροδο του χρόνου (Kramer & Pfitzer, 2016; Kramer et al., 2019; Parguel et al., 2011). Συγκεκριμένα, η υπερβολική εστίαση σε συμβολικές δράσεις δέσμευσης στην ΕΚΕ, που έχουν ως στόχο τη δημιουργία θετικής φήμης, θα οδηγήσει σε αρνητικά αποτελέσματα ως προς την συνέπεια και ειλικρίνεια της εταιρείας για τα πραγματικά της κίνητρα (Chao et al., 2009; Nyilasy et al., 2014; Schons & Steinmeier, 2016).

Η δημοσιοποίηση πληροφοριών σχετικά με την ΕΚΕ αποτελεί πλέον μέρος των καθημερινών σχεδόν επιχειρηματικών συναλλαγών, δεν προκύπτει με σαφήνεια αν αυτό οφείλεται σε μία βαθύτερη πεποίθηση ή απλώς σε μία στρατηγική επίδειξης βιτρίνας (Borglund et al., 2017). Ωστόσο, η αύξηση της εταιρικής ευαισθητοποίησης, μαζί με τις ανησυχίες των ενδιαφερομένων διασφαλίζουν μακροπρόθεσμους δεσμούς μεταξύ των εταιρειών και των ενδιαφερομένων (Lee & Shin, 2010). Σε κάθε περίπτωση, η ΕΚΕ φαίνεται ότι αλληλεπιδρά με την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών των επιχειρήσεων και, ενδεχομένως, θα μπορούσε να επηρεάσει την αξιολόγηση της συμπεριφοράς των πελατών της, έναντι της εταιρικής υπευθυνότητας (Seo et al., 2015; Vecchio & Annunziata, 2015; Yuen & Thai, 2017).

▶ Σύμφωνα με τον Daub et al. (2003), οι εκθέσεις που συμπεριλαμβάνουν τόσο ποσοτικές όσο και ποιοτικές πληροφορίες, ενσωματώνοντας την οικονομική, περιβαλλοντική και κοινωνική εταιρική επίδοση, καλούνται ως εκθέσεις βιωσιμότητας. Ένα χρόνο νωρίτερα, το Παγκόσμιο Συμβούλιο Επιχειρήσεων για την Αειφόρο Ανάπτυξη (WBCSD, 2002) έδωσε τον ακόλουθο ορισμό: "Ορίζουμε ως εκθέσεις αειφόρου ανάπτυξης (βιωσιμότητας) τις δημόσιες εκθέσεις των εταιρειών που παρέχουν στα εσωτερικά και εξωτερικά ενδιαφερόμενα μέρη μια εικόνα της εταιρικής θέσης και των δραστηριοτήτων της, σχετικά με την οικονομική, περιβαλλοντική και κοινωνική της διάσταση».

▶ Σύμφωνα με το GRI (2011), η υποβολή εκθέσεων βιωσιμότητας είναι «Η πρακτική της μέτρησης, της δημοσιοποίησης και της υπευθυνότητας απέναντι στα εσωτερικά και εξωτερικά ενδιαφερόμενα μέρη σε σχέση με τις επιδόσεις του οργανισμού προς το στόχο της βιώσιμης ανάπτυξης». Οι «Απολογισμοί Βιωσιμότητας» είναι ένας ευρύς όρος που θεωρείται συνώνυμος με άλλους που χρησιμοποιούνται για να περιγράψουν την υποβολή εκθέσεων σχετικά με τις οικονομικές, περιβαλλοντικές και κοινωνικές επιπτώσεις στα πρότυπα της τριπλής βάσης (Triple Bottom Line). Μία έκθεση βιωσιμότητας θα πρέπει να παρέχει μία ισορροπημένη και αντιπροσωπευτική παρουσίαση της επίδοσης βιωσιμότητας του οργανισμού που την δημοσιοποιεί – συμπεριλαμβανομένου τόσο των θετικών όσο και των αρνητικών επιδόσεων». (GRI, 2011)

Σήμερα, υπάρχουν σύγχρονες προσεγγίσεις σχετικά με τους Απολογισμούς Βιωσιμότητάς, που επιχειρούν να περιγράψουν τη συμβολή της εταιρείας στην αειφόρο ανάπτυξη. Ο Soerensen (2003) καθόρισε την Αναφορά Βιωσιμότητας ως: «την ετήσια αξιολόγηση της οικονομικής, περιβαλλοντικής και κοινωνικής απόδοσης μιας επιχείρησης και την ορθή πρακτική της εταιρικής δραστηριότητας που σχετίζεται με την εταιρική υπευθυνότητα και τη διαφάνεια που καθοδηγείται από περιβαλλοντικές και κοινωνικές απαιτήσεις». Τέλος ο Jackson (2005) όρισε τον Απολογισμό Βιωσιμότητας, ως στρατηγικό έγγραφο υψηλού επιπέδου που αντικατοπτρίζει τις οργανωτικές δραστηριότητες, που επηρεάζουν την κοινωνία, την οικονομία και το φυσικό περιβάλλον αντιμετωπίζοντας τις προκλήσεις, τις ευκαιρίες και τα ζητήματα της αειφόρου ανάπτυξης για τον οργανισμό και τον κλάδο της βιομηχανίας του.

Η έκθεση εταιρικής κοινωνικής ευθύνης (ΕΚΕ) είναι ένας μηχανισμός, που χρησιμοποιείται από τις εταιρείες για να αναφέρουν πληροφορίες σχετικά με τις περιβαλλοντικές, οικονομικές και κοινωνικές τους δραστηριότητες, καθώς και τις επιπτώσεις αυτών στα ενδιαφερόμενα μέρη. Το μέγεθος και η σημασία των επιπτώσεων αυτών καθορίζονται σε επίπεδο εταιρικής διακυβέρνησης και υλοποιούνται στη βάση εταιρικών πολιτικών, δραστηριοτήτων και λειτουργικών παραμέτρων (π.χ. δέσμευση για αειφόρο ανάπτυξη, επενδύσεις στην έρευνα και ανάπτυξη, μέγεθος, κλάδος, τοποθεσία κ.λπ.). Μπορούν δε οι επιπτώσεις αυτές να επηρεάσουν τις δημόσιες ανάγκες ή/και τα συμφέροντα σε τοπικό, εθνικό ή ακόμα και σε διεθνές επίπεδο (Brown & Dacin, 1997; McWilliams, 2006; Garriga & Melé, 2004; Maignan & Ferrell, 2004; Dahlsrud, 2008).

Σύμφωνα με τους Jahn & Brühl (2019), η εταιρική αξιοπιστία επηρεάζεται από δύο αντιδιαμετρικά αποτελέσματα. Πρώτον, τη θεωρία απόδοσης, που προβλέπει ότι η εθελοντική δημοσιοποίηση αρνητικών πληροφοριών ΕΚΕ είναι πιθανόν να αποδοθεί στην ειλικρίνεια της εταιρείας, και δεύτερον στη βάση ότι τα ενδιαφερόμενα μέρη μπορεί να αντιληφθούν τον εθελοντισμό της δημοσιοποίησης αυτής ως αβάσιμο, με αποτέλεσμα να επηρεαστεί δυσμενώς η αξιοπιστία.

Πληθώρα μελετών δείχνει ότι η συντριπτική πλειοψηφία των εταιρειών, όταν αναφέρεται στη δημοσιοποίηση της ΕΚΕ εννοεί τη δημοσιοποίηση θετικών πληροφοριών εταιρικής υπευθυνότητας (Holder-Webb et al., 2009; Scalet & Kelly, 2010), σε μία προσπάθεια ν' αποσπάσει την προσοχή των ενδιαφερομένων μερών από θέματα εταιρικής ανευθυνότητας (Perks et al., 2013)

Η δημοσίευση αναφορών ΕΚΕ είναι μια αυξανόμενη τάση στον επιχειρηματικό κόσμο. Ο λόγος πίσω από αυτήν την πρωτοβουλία έγκειται στο γεγονός ότι οι επιχειρήσεις αναζητούν σύγχρονα και καινοτόμα εργαλεία ενίσχυσης της εταιρικής τους εικόνας, βελτίωσης της απόδοσής τους και τέλος απόκτησης ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος έναντι των ανταγωνιστών (Adams & Frost, 2008; Carroll & Shabana, 2010; Porter & Kramer, 2016; Karagiannis et al., 2019). Επιπλέον, η αποκάλυψη εταιρικών πληροφοριών σχετικών με την Κοινωνική υπευθυνότητα της επιχείρησης, μέσα από τη σύνταξη ενός απολογισμού επιδόσεων, σύμφωνα με τους στόχους, που έχουν τεθεί, ενισχύουν την εικόνα τους, δίνοντας τη δυνατότητα για προσέλκυση πιθανών περιβαλλοντικά και κοινωνικά υπεύθυνων πελατών και επενδυτών (Mackey et al., 2007).

Πλήθος ερευνητών τα προηγούμενα χρόνια (Mathews, 1995; Bansal & Roth, 2000; Morhardt et al., 2002; Hart & Milstein, 2003; Laszlo & Zhexembayeva, 2011; Dyllick & Muff, 2016; Schrettle et al., 2014; Lozano, 2015; Engert et al., 2016; Brockhaus et al., 2017), συγκλίνει ως προς τα κίνητρα των επιχειρήσεων για την υλοποίηση αρχών και πρακτικών ΕΚΕ, καθώς και την έκδοση και δημοσιοποίηση μη χρηματοοικονομικών εκθέσεων, ως μέσο εκπλήρωσης της περιβαλλοντικής και κοινωνικής τους λογοδοσίας. Αυτά είναι:

- Η συμμόρφωση με τις κανονιστικές απαιτήσεις και η προληπτική μείωση του κόστους των μελλοντικών, αυστηρότερων κανονισμών.
- Η συμμόρφωση με τη βιομηχανία περιβαλλοντικών κωδικών, ιδιαίτερα στην περίπτωση των κυρώσεων για τη μη συμμόρφωση.
- Η βελτίωση της οργανωτικής λειτουργίας μέσω ενίσχυσης της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών.
- Η μείωση του λειτουργικού κόστους.
- Η αντίληψη ως μέσου προβολής της επιχείρησης.
- Η αντίληψη ότι η υποβολή εκθέσεων σχετικά με τα ζητήματα αυτά μπορεί να αποφέρει ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα.
- Η αίσθηση ότι με απύουσα ενεργό διαχείριση του περιβάλλοντος, η οργανωτική νομιμότητα της εταιρείας είναι αμφισβητήσιμος.
- Η αίσθηση της κοινωνικής υπευθυνότητας, μέσα από την επιθυμία για επιχειρηματική δραστηριοποίηση με παράλληλη τήρηση των κοινωνικών και ηθικών κανόνων.
- Η δημιουργία κοινής αξίας επιχειρήσεων (μετόχων) και ενδιαφερόμενων ομάδων.
- Η δημιουργία οικονομικών και επενδυτικών ευκαιριών.
- Η αποτελεσματικότερη διαχείριση κινδύνων.

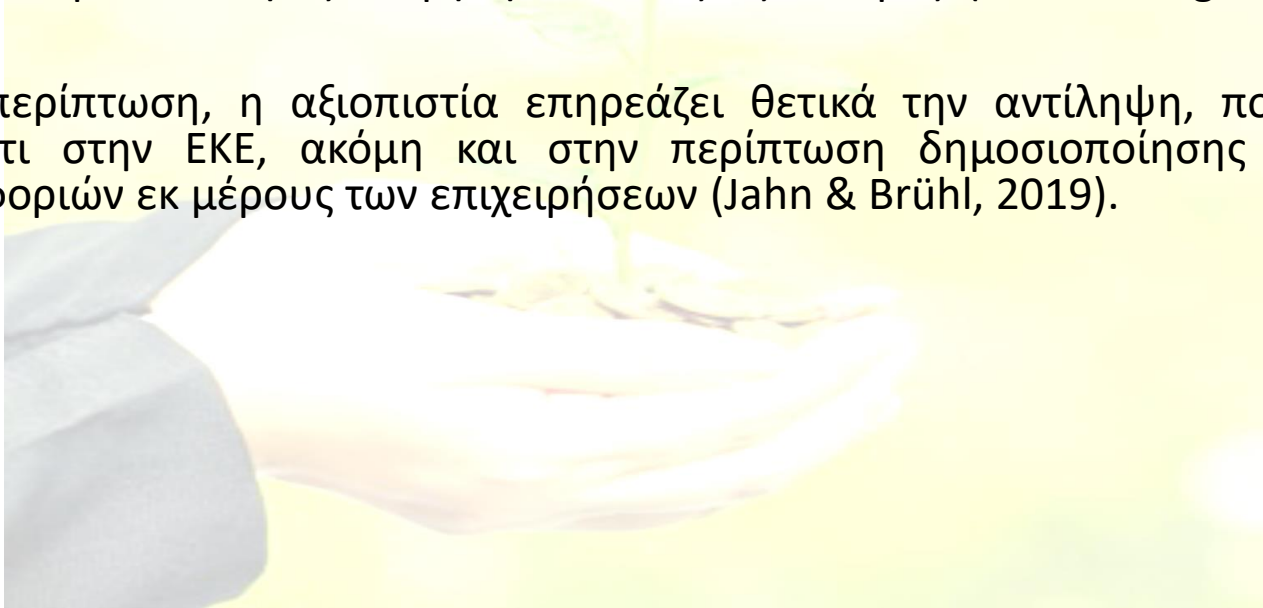
Σύμφωνα με το εγχειρίδιο εφαρμογής του προτύπου σύνταξης απολογισμού GRI-G4 (2013) «ως ενδιαφερόμενα μέρη, ορίζονται οντότητες ή πρόσωπα που εύλογα θεωρείται ότι θα επηρεαστούν σημαντικά από τις δραστηριότητες, τα προϊόντα και τις υπηρεσίες του οργανισμού, και φορείς ή πρόσωπα των οποίων οι ενέργειες εύλογα θεωρείται ότι θα επηρεάσουν την ικανότητα του οργανισμού να υλοποιεί με επιτυχία τις στρατηγικές του και να επιτυγχάνει τους στόχους του. Συμπεριλαμβάνονται οντότητες ή πρόσωπα που σύμφωνα με τον νόμο ή διεθνείς συνθήκες δικαιούνται να έχουν νόμιμες αξιώσεις έναντι του οργανισμού. Κατά αυτή την έννοια τα ενδιαφερόμενα μέρη μίας επιχείρησης συντίθενται από τους εργαζόμενους, μετόχους, επενδυτές, πιστωτές, προμηθευτές, πελάτες, ανταγωνιστές, κρατικούς φορείς, τοπική κοινωνία, κοινωνία των πολιτών κ.α. και βρίσκονται σε μία διαδικασία διαρκούς αλληλεπίδρασης, επηρεαζόμενοι και επηρεάζοντας κατά περίπτωση ο ένας τον άλλο».

Οι προσδοκίες των ενδιαφερομένων μερών, καθώς και η επίπτωση της κάθε εταιρείας σε σχέση με τη βιωσιμότητα, επηρεάζεται από οργανωτικά χαρακτηριστικά, όπως το επιχειρηματικό μοντέλο, το μέγεθος, την ιδιοκτησία και το κοινωνικό και πολιτιστικό πλαίσιο μέσα στο οποίο δραστηριοποιείται (Porter & Kramer, 2006).

~~Οι εταιρείες προκειμένου να δημιουργήσουν γενικά μακροχρόνιες σχέσεις με τα ενδιαφερόμενα μέρη τους και ιδίως με τους πελάτες τους, πρέπει να ερμηνεύουν και να διαχειρίζονται την αυξανόμενη ευαισθητοποίηση των ενδιαφερόμενων μερών και να ευθυγραμμίζουν τις επιχειρηματικές τους δραστηριότητες ανάλογα (Calabrese et al., 2015). Αυτό προϋποθέτει μία αξιόπιστη διαδικασία διαβούλευσης με τα ενδιαφερόμενα μέρη που, στις πιο πολλές περιπτώσεις, απαιτεί εξωτερική διαμεσολάβηση και αρκετούς πόρους, προκειμένου να επιτευχθεί μία θετική αξιολόγηση από όλες τις πλευρές (Park & Kang, 2020).~~

Σε κάθε περίπτωση, η αξιοπιστία επηρεάζει θετικά την αντίληψη, που υπάρχει απέναντι στην ΕΚΕ, ακόμη και στην περίπτωση δημοσιοποίησης αρνητικών πληροφοριών εκ μέρους των επιχειρήσεων (Jahn & Brühl, 2019).

Πλαίσιο σύνταξης απολογισμών ΕΚΕ

Από το 1992 αφότου δειλά εκδόθηκαν οι πρώτες μη οικονομικές εταιρικές εκθέσεις έως και σήμερα όπου ο αριθμός τους σε ποσοστιαία βάση έχει ξεπεράσει το 50% (Ε.Υ., 2015; E.U., 2014; Kolk 2003; KPMG 2013), έχει διανυθεί ένα σημαντικό διάστημα το οποίο έχει οδηγήσει στην ανάπτυξη διαφόρων διεθνών προτύπων, κωδικών κατευθυντήριων οδηγιών και κανονισμών για τη σύνταξη Απολογισμών ΕΚΕ.

Η ύπαρξη εναλλακτικών προτύπων οδηγιών για την υποβολή Κοινωνικών Απολογισμών ή Εκθέσεων ΕΚΕ που χρησιμοποιούνται στην προσπάθεια ενσωμάτωσης των προσπαθειών τους σε αυτόν τον τομέα, οδηγεί σε πολλές περιπτώσεις σε προβληματισμό ως προς τη χρήση, από τις εταιρίες (Ε.Υ., 2015). Σε γενικές γραμμές η πρακτική αφορά τη χρήση ενός κοινά αποδεκτού προτύπου αναφοράς που συμβάλει στην τυποποίηση της υποβολής εκθέσεων και επιτρέπει τη συγκρισιμότητα με τις εκθέσεις άλλων εταιριών. Επίσης προσφέρει κατανοητές οδηγίες που καθοδηγούν ασφαλώς στην μέτρηση και παράθεση των επιπτώσεων του οργανισμού και επιτρέπει μέσα από τη διαδικασία αυτή τη βελτίωση.

Αναφορά βιωσιμότητας σημαίνει ενημέρωση των ενδιαφερόμενων μερών κατά την περίοδο αναφοράς, με ποιοτικές και ποσοτικές πληροφορίες σχετικά με τις οικονομικές, περιβαλλοντικές και κοινωνικές βελτιώσεις της εταιρείας, καθώς και δραστηριότητες αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας, που είναι ενσωματωμένες στα στρατηγικά στοιχεία της εταιρείας.

Η ύπαρξη εναλλακτικών προτύπων οδηγιών για την υποβολή Κοινωνικών Απολογισμών ή Απολογισμών Βιωσιμότητας ή Εκθέσεων ΕΚΕ, που χρησιμοποιούνται στην προσπάθεια ενσωμάτωσης των προσπαθειών τους σε αυτόν τον τομέα, οδηγεί σε πολλές περιπτώσεις σε προβληματισμό ως προς τη χρήση τους από τις εταιρείες (Ε.Υ., 2015). Σε γενικές γραμμές η πρακτική αφορά τη χρήση ενός κοινά αποδεκτού προτύπου αναφοράς, που συμβάλει στην τυποποίηση της υποβολής εκθέσεων και επιτρέπει τη συγκρισιμότητα με τις εκθέσεις άλλων εταιρειών. Επίσης, προσφέρει κατανοητές οδηγίες, που καθοδηγούν ασφαλώς στην μέτρηση και παράθεση των επιπτώσεων του οργανισμού και επιτρέπει μέσα από τη διαδικασία αυτή τη βελτίωση.

Την ίδια στιγμή, η προτίμηση μιας αναφοράς πλαίσιο εναντίον ενός άλλου - ή ακόμη και η επιλογή για μη συμμόρφωση με ένα γνωστό πρότυπο αναφοράς σύνταξης ενός απολογισμού βιωσιμότητας- καθώς και το επίπεδο συμμόρφωσης, είναι στόχοι περαιτέρω ανάλυσης και έρευνας. Σε κάθε περίπτωση η επιλογή του προτύπου, που θα χρησιμοποιηθεί από την εκάστοτε εταιρεία, θα πρέπει να απαντά στις ανησυχίες των ενδιαφερόμενων μερών.

Οι ανησυχίες αυτές εστιάζουν στην ικανότητά των ενδιαφερόμενων μερών να συγκρίνουν και να αναλύουν αναφερόμενες πληροφορίες σχετικά με τις οικονομικές, περιβαλλοντικές και κοινωνικές επιδόσεις των οργανισμών σε σχέση με προηγούμενες επιδόσεις τους ή/και ει δυνατόν, έναντι της απόδοσης άλλων οργανισμών (E.U., 2015).

Τα πρότυπα εταιρικής κοινωνικής ευθύνης, συχνά, δεν σχετίζονται με νομικές δεσμεύσεις, ωστόσο οι κανόνες που περιλαμβάνουν, συνήθως, καλύπτουν διατάξεις που απορρέουν από την εκάστοτε εθνική νομοθεσία και επιβάλλονται από τις δημόσιες αρχές. Πολλά από τα προαναφερθέντα πρότυπα εταιρικής ευθύνης, τις περισσότερες φορές, δύναται να καλύψουν ορισμένα κενά στην διοίκηση και στην υπευθυνότητα των επιχειρήσεων για τα οποία δεν υπάρχει κάποια ισχύουσα εθνική νομοθεσία (Camilleri, 2017).

Σε ότι αφορά τα ευρέως αποδεκτά πρωτόκολλα σύνταξης απολογισμών, οι ευρύτερα διαδεδομένες κατευθυντήριες οδηγίες σύνταξης εταιρικών απολογισμών είναι αυτές του προτύπου ISO 26000, της σειράς προτύπων υπευθυνότητας AA1000 -AccountAbility Principles Standard (2008), αυτές της Παγκόσμιας Πρωτοβουλίας Αναφοράς (GRI) και σε κλαδικό επίπεδο κυρίως οι αρχές σύνταξης του Επιχειρηματικού Συμβουλίου για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη (WBCSD) και του GRI-Sector Disclosure. Παράλληλα πολλές εταιρίες στο πλαίσιο σύνταξης του απολογισμού, συντάσσουν εκθέσεις προόδου σε συμφωνία με τις αρχές του Οικουμενικού Συμφώνου του ΟΗΕ (UN Global Compact) και για τον ελλαδικό χώρο σε συμφωνία με τις αρχές του Ελληνικού Κώδικα Βιωσιμότητας. Τα διάφορα αυτά πρότυπα, αρχές ή κατευθυντήριες οδηγίες, χρησιμοποιούνται πολλές φορές παράλληλα ή συμπληρωματικά στους απολογισμούς ΕΚΕ.

Το πρότυπο ISO 26000:2010 παρέχει στις επιχειρήσεις κατεύθυνση σχετικά με την υλοποίηση σαφών δράσεων σύμφωνα με τις αρχές της αειφορίας. Σε αντίθεση με τα συνήθη κατά ISO πρότυπα, δεν επιβάλλει προϋποθέσεις ή απαιτήσεις στις εταιρίες. Δεν πρόκειται για σύστημα διαχείρισης που απαιτεί πιστοποίηση

Η σειρά προτύπων των Αρχών υπευθυνότητας για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη AA1000 «AA1000 AccountAbility Principles Standard (2008)» εμφανίστηκε για πρώτη φορά το 1999, στη διάρκεια των χρόνων εξελίχθηκε και αναθεωρήθηκε ως την παρούσα του μορφή, περιλαμβάνοντας ουσιαστικά δέσμευση των επιχειρήσεων σε τρεις αρχές : τη θεμελιώδη αρχή της Συμμετοχικότητας (ενδιαφερόμενων μερών), καθώς και τις αρχές της Ουσιαστικότητας και της Ανταπόκρισης.

Το Οικουμενικό Σύμφωνο του ΟΗΕ (UN Global Compact) αποτελεί ένα πλαίσιο που θεσπίστηκε από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών το 2000 ως μία εθελοντική πρωτοβουλία για την ανάπτυξη, εφαρμογή και παράθεση των εταιρικών πρακτικών αειφορίας. Οι επιχειρήσεις στο πλαίσιο της εφαρμογής του δεσμεύονται να ευθυγραμμίσουν τις λειτουργίες τους και τις στρατηγικές τους με τις δέκα παγκόσμιες αρχές στους τομείς των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συνθηκών εργασίας, περιβάλλοντος, και καταπολέμησης της διαφθοράς εκδίδοντας σε ετήσια βάση μία Έκθεση Προόδου (Communication on Progress-COP) των επιδόσεών της. Σε αυτή συμμετέχουν 8500 επιχειρήσεις από τις μεγαλύτερες του κόσμου από 145 χώρες.

Ο Ελληνικός Κώδικας Βιωσιμότητας, αποτελεί ένα δομημένο σύστημα ως προς τη διαφάνεια και την αυτοδέσμευση των ελληνικών Οργανισμών/Επιχειρήσεων. Ανταποκρίνεται στην ανάγκη μέτρησης της οικονομικής, περιβαλλοντικής και κοινωνικής επίδοσης των Οργανισμών/ Επιχειρήσεων με στόχο την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς τους και βασίζεται σε διεθνή πρότυπα αναφοράς (όπως το Global Reporting Initiative, United Nations Global Compact, οι Οδηγίες του ΟΟΣΑ για τις πολυεθνικές, EFFAS, EMAS) και σε διαχειριστικά συστήματα που ήδη εφαρμόζουν οι Οργανισμοί (όπως τα ISO 26000, 9000, 14000) συνδεόμενο με τον Ευρωπαϊκό Κώδικα Βιωσιμότητας.

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ

Ένα σημαντικό ζήτημα στο πλαίσιο των εκθέσεων ΕΚΕ είναι η κάλυψη της αξιοπιστίας των στοιχείων, που παρουσιάζονται μέσα σε αυτές, προκειμένου να τεκμηριωθεί ή να πιστοποιηθεί η αξία τους και η μετάβαση προς ένα σταθερότερο και πιο αξιόπιστο επίπεδο εταιρικού απολογισμού (ΚΡΜΓ, 2008, 2011, 2013).

Η αιτία προς αυτή την κατεύθυνση είναι η υπευθυνότητα. Η διασφάλιση αξιοπιστίας της έκθεσης εταιρικής κοινωνικής ευθύνης δρα σαν ένα ανεξάρτητο σύστημα ελέγχου, σύμφωνα με το οποίο ο φορέας διαπίστευσης εκφράζει μια άποψη με σκοπό την παροχή αξιοπιστίας των στοιχείων βιωσιμότητας που δημοσιεύονται. Εδώ θα πρέπει να τονιστεί ότι δεν υπάρχει κάποιο γενικά αποδεκτό πρότυπο για αυτή τη διαδικασία διασφάλισης.

Πρότυπο Σύνταξης Απολογισμών Global Reporting Initiative (GRI)

Το πιο ευρέως διαδεδομένο και υιοθετημένο πρότυπο σύνταξης απολογισμών ΕΚΕ σε παγκόσμια κλίμακα, που προωθεί τη διαφάνεια και λογοδοσία στις εταιρικές εκθέσεις Βιωσιμότητας, είναι αυτό της Παγκόσμιας Πρωτοβουλίας Αναφοράς (GRI) (Brown, 2005; Brown, De Jong, & Lessidrenska, (2009b); Skouloudis et al., 2009, E.Y., 2015) το οποίο τείνει να είναι συμβατό και εναρμονισμένο με τα διάφορα άλλα πρότυπα υποβολής εκθέσεων βελτιώνοντας έτσι την υποβολή και συγκρισιμότητα των εκθέσεων.

Το 1997 η Συμμαχία για Περιβαλλοντικά Υπεύθυνα Οικονομικά σε συνεργασία με το Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών για το περιβάλλον, ξεκίνησαν το έργο του GRI, το οποίο εξελίχθηκε σε ανεξάρτητο οργανισμό το 2002, όταν έλαβαν δομημένη μορφή οι πρώτες κατευθυντήριες οδηγίες (GRI-G2), που δημοσιεύθηκαν αρχικά το 2000 (Moneva, Archel, & Correa, 2006). Σήμερα πάνω από 14.800 οργανισμοί έχουν εκδώσει Απολογισμούς Βιωσιμότητας σύμφωνα με το πρότυπο GRI και πάνω από το 82% των μεγαλύτερων επιχειρήσεων παγκοσμίως.

Κατευθυντήριες οδηγίες του Global Reporting Initiative (GRI)

- Οι κατευθυντήριες οδηγίες σύνταξης Απολογισμών Βιωσιμότητας Global Reporting Initiative (GRI) αποτελούν σήμερα το πιο ευρέως χρησιμοποιούμενο, σε παγκόσμιο επίπεδο, πλαίσιο σύνταξης απολογισμών βιωσιμότητας από τις επιχειρήσεις.
- *“Οι Κατευθυντήριες Οδηγίες του GRI για τη Σύνταξη Απολογισμού Βιωσιμότητας («Κατευθυντήριες Οδηγίες» στο εξής) προσφέρουν τις Αρχές Σύνταξης Απολογισμού, τις Τυποποιημένες Δημοσιοποιήσεις και ένα Εγχειρίδιο Εφαρμογής για την κατάρτιση απολογισμών βιωσιμότητας από οργανισμούς ανεξαρτήτως μεγέθους, κλάδου ή γεωγραφικής θέσης”.*
- Οι οδηγίες GRI έχουν αναθεωρηθεί πέντε φορές έως σήμερα, με την πιο πρόσφατη έκδοσή τους (Standards) να έχει εκδοθεί το 2016, προκειμένου να εφαρμοσθεί εθελοντικά αντικαθιστώντας την προηγούμενη έκδοση GRI-G4 έως την 31-12-2017 και από την 1-1-2018 να αντικαθιστά πλήρως τις προηγούμενες εκδόσεις.
- Στο επίπεδο των δημοσιοποιήσεων οι κατευθυντήριες οδηγίες του GRI-G4 που αποτελούσε την προηγούμενη έκδοση διατύπωνε δύο διαφορετικούς τύπους Τυποποιημένων Δημοσιοποιήσεων, τις Γενικές Τυποποιημένες Δημοσιοποιήσεις και τις Ειδικές Τυποποιημένες Δημοσιοποιήσεις περιλαμβάνοντας παραπομπές σε ευρέως αποδεκτά και υφιστάμενα έγγραφα κατάρτισης απολογισμών για συγκεκριμένα θέματα. Είχε σχεδιαστεί δε ως ενοποιημένο πλαίσιο για τη δημοσιοποίηση της επίδοσης σε σχέση με διάφορους κώδικες και κανόνες βιωσιμότητας διευκολύνοντας τη συγκρισιμότητα σε όλα τα επίπεδα.

Ο Διεθνής Οργανισμός GRI –
Global Reporting Initiative

Κατευθυντήριες οδηγίες του Global Reporting Initiative (GRI-G4)

A. Οι Γενικές Τυποποιημένες Δημοσιοποιήσεις αφορούσαν τους τομείς:

- Στρατηγική και Ανάλυση
- Προφίλ Οργανισμού
- Αναγνωρισμένα Ουσιαστικά Θέματα και Όρια
- Διαβούλευση με τα Ενδιαφερόμενα Μέρη
- Προφίλ Απολογισμού
- Διακυβέρνηση
- Ηθική και Ακεραιότητα

Οι Γενικές Τυποποιημένες Δημοσιοποιήσεις ισχύουν για όλους τους οργανισμούς που συντάσσουν απολογισμούς βιωσιμότητας. Από τις 58 Γενικές Τυποποιημένες Δημοσιοποιήσεις οι 34 αφορούν τη βασική επιλογή (υποχρεωτική δημοσιοποίηση).

B. Οι Ειδικές Τυποποιημένες Δημοσιοποιήσεις αφορούν:

- Δημοσιοποιήσεις της Διοικητικής Προσέγγισης
- Δείκτες (Διοικητικής Προσέγγισης)

Οι Κατευθυντήριες Οδηγίες χωρίζουν τις Ειδικές Τυποποιημένες Δημοσιοποιήσεις σε τρεις Κατηγορίες: Οικονομία, Περιβάλλον, Κοινωνία. Οι Κοινωνικές Δημοσιοποιήσεις χωρίζονται σε τέσσερις Υποκατηγορίες: Εργασιακές Πρακτικές και Αξιοπρεπής Εργασία, Ανθρώπινα Δικαιώματα, Κοινωνία, Υπευθυνότητα για το Προϊόν.

Οι κατευθυντήριες οδηγίες GRI-G4 θέτουν κάποιες αρχές σύνταξης του απολογισμού βιωσιμότητας. Οι Αρχές Σύνταξης Απολογισμού έχουν θεμελιώδη σημασία για την επίτευξη διαφάνειας στους απολογισμούς βιωσιμότητας και συνεπώς θα πρέπει να εφαρμόζονται από όλους τους οργανισμούς κατά την κατάρτισή τους.

GRI: ένα πολυ-συμμετοχικό δίκτυο

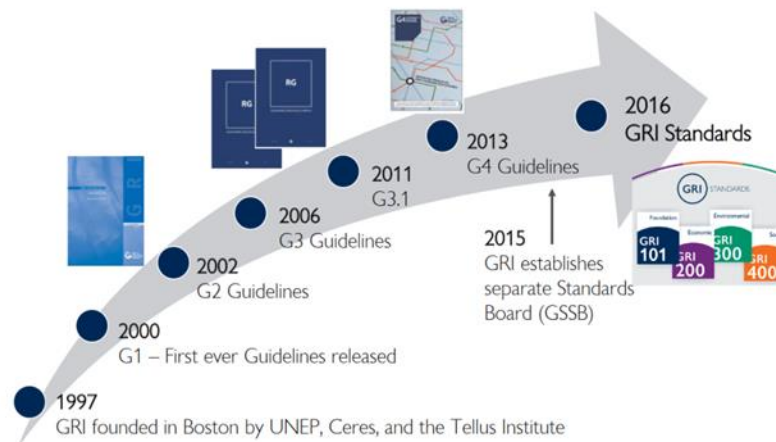
- ▶ Ο συνολικός αριθμός των δεικτών Ειδικής Τυποποιημένης Δημοσιοποίησης (91 συνολικά) για κάθε επιμέρους κατηγορία ήταν :
 - Οικονομία, 9 δείκτες
 - Περιβάλλον, 34 δείκτες
 - Κοινωνία, 48 δείκτες
- ▶ Υποκατηγορίες
 - ▶ 1. Πρακτικές και αξιοπρεπής εργασία, 16 δείκτες
 - ▶ 2. Ανθρώπινα δικαιώματα, 12 δείκτες
 - ▶ 3. Κοινωνία, 11 δείκτες
 - ▶ 4. Υπευθυνότητα για το προϊόν, 9 δείκτες

Τα προηγούμενα χρόνια είχε τεθεί επιτακτικά από τους φορείς λήψης αποφάσεων να εντοπίζονται, να επιλέγονται και να δίνεται προτεραιότητα σε σημαντικές πτυχές βιωσιμότητας των επιχειρήσεων, που επηρεάζουν τι ίδιες και τα ενδιαφερόμενα μέρη. Αυτή η απαίτηση έως σήμερα παρέμενε μία υποκειμενική διαδικασία (Hsu et al., 2013b). Οι τελευταίες εκδόσεις G4 και Standards του GRI απαντούν και σε αυτή την απαίτηση. Σύμφωνα με το GRI (2013a, σελ. 3) *«Ο στόχος του G4, της τέταρτης τέτοιας αναθεώρησης, είναι απλός : να βοηθήσει τους αρμοδίους να συντάσσουν απολογισμούς βιωσιμότητας με ουσία, που να περιέχουν πολύτιμες πληροφορίες για τα πιο κρίσιμα ζητήματα του οργανισμού, που σχετίζονται με τη βιωσιμότητά του και να καταστήσει τη σύνταξη τέτοιων απολογισμών πάγια πρακτική... Αυτή η έμφαση στην «ουσιαστικότητα» θα διασφαλίσει ότι οι απολογισμοί θα είναι πιο εύστοχοι, πιο έγκυροι και πιο φιλικοί προς τους χρήστες. Αυτό, με τη σειρά του, θα καταστήσει τους απολογισμούς πιο συναφείς, πιο αξιόπιστους και πιο ευανάγνωστους» .*

Από το G4 στο GRI -Standards

Όταν αναφερόμαστε στο Global Reporting Initiative η πλειοψηφία αναγνώριζε τις κατευθυντήριες οδηγίες G4 ως τις πιο διαδεδομένες για την σύνταξη ενός Απολογισμού βιωσιμότητας, έως την επικαιροποίηση και μετάβαση στο πρότυπο GRI-Standards. Η διαδικασία μετάβασης από το G4 στο GRI Standards ορίστηκε ως μια διαδικασία μετάβασης από το ένα σύστημα μεθοδολογίας στο άλλο. Το GRI περιγράφει αυτή την μετάβαση από το G4 ως το επόμενο βήμα. Ο οργανισμός υποστηρίζει ότι η μετάβαση αυτή διευκολύνει τις αρχές να παραμείνουν ενημερωμένες και να ενσωματωθούν και άλλες, πιο ανανεωμένες, αξίες βιωσιμότητας.

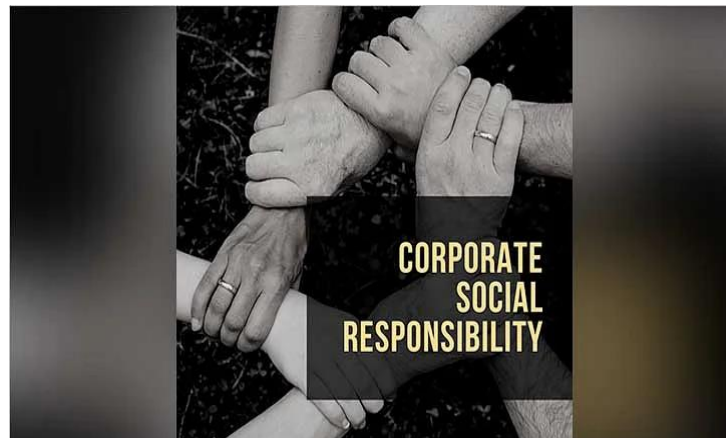
Evolution of the GRI Guidelines and Standards

Ιστορική εξέλιξη Global Reporting Initiative (πηγή: www.globalreporting.org)

Οι κατευθυντήριες οδηγίες GRI-Standards με τη σειρά τους περιλαμβάνουν όλες τις βασικές έννοιες και τις οδηγίες του GRI-G4, οι οποίες είναι βελτιωμένες σε μια πιο ευέλικτη δομή, με απλούστερες απαιτήσεις και πιο κατανοητή γλώσσα.

Το πρότυπο GRI-Standards δημιουργεί μια κοινή γλώσσα για οργανισμούς και ενδιαφερόμενους, μέσω του οποίου οι οικονομικές, περιβαλλοντικές και κοινωνικές επιπτώσεις των οργανισμών μπορούν να κοινοποιηθούν και να γίνουν κατανοητές. Το πρότυπο είναι σχεδιασμένο για να ενισχύει τη συνολική συγκρισιμότητα και την ποιότητα των πληροφοριών που οι οργανισμοί δημοσιοποιούν, επιτρέποντας έτσι μεγαλύτερη διαφάνεια και υπευθυνότητα των οργανισμών. Ο Απολογισμός Βιωσιμότητας με βάση το πρότυπο GRI-Standards δύναται να παρέχει μια ισορροπημένη και λογική δημοσιοποίηση των θετικών και αρνητικών επιπτώσεων ενός οργανισμού, στο στόχο προς την αειφόρο ανάπτυξη.

Το εν λόγω πρότυπο είναι δομημένο ως σύνολο αλληλένδετων επιμέρους προτύπων και δεικτών, που έχουν αναπτυχθεί προκειμένου να χρησιμοποιηθούν μαζί για να βοηθήσουν έναν οργανισμό να προετοιμάσει και να συντάξει μία έκθεση Βιωσιμότητας, που βασίζεται στην αναφορά συγκεκριμένων αρχών επικεντρωμένη όμως στα πιο σημαντικά για τον οργανισμό θέματα λειτουργίας του.

Η προετοιμασία ενός Απολογισμού σύμφωνα με το πρότυπο GRI-Standards δείχνει ότι αυτός δύναται να παρέχει μια πλήρη και ισορροπημένη εικόνα δημοσιοποίησης των ουσιαστικότερων θεμάτων λειτουργίας ενός οργανισμού και των σχετικών επιπτώσεων του, καθώς και του τρόπου διαχείρισης αυτών.

Η αλλαγή στο νέο πρότυπο (από το GRI-G4 στο GRI-Standards) επέρχεται όπως φάνηκε παραπάνω κυρίως στην σύνθεση της αναφοράς καθώς και στην εμφάνιση των προτύπων. Οι κεντρικοί τομείς και εδώ αποτελούνται από τους δείκτες της οικονομίας, του περιβάλλοντος και της κοινωνίας.

Ο δείκτης της οικονομίας περιλαμβάνει τα ίδια πρότυπα με αυτά, που προϋπάρχουν στο G4. Σε αυτά προστίθενται η καταπολέμηση της διαφθοράς και η ανταγωνιστική συμπεριφορά εντός του οργανισμού. Στον δείκτη της περιβαλλοντικής διαχείρισης έχουν παραμείνει οι περισσότεροι τομείς από το G4, ενώ για την κοινωνία έχουν αφαιρεθεί οι δείκτες, που αναφέρονται στις επενδύσεις, και άλλοι σχετικοί με τα ανθρώπινα δικαιώματα, την κοινωνία, τις συνθήκες εργασίας και τα προϊόντα έχουν αλλάξει μεταφερόμενοι στις γενικές δημοσιοποιήσεις.

Τα γκρουπ δεικτών είναι συνολικά τέσσερα (4), διαιρούμενα σε δύο γκρουπ προτύπων. Το πρώτο γκρουπ αποτελείται από τη σειρά δεικτών 100 με πρώτο τον δείκτη GRI 101 ο οποίος ονομάζεται καθολικός ή θεμελιώδης, καθώς αποτελεί το σημείο εκκίνησης για τη χρήση του συνόλου των δεικτών του προτύπου. Καθορίζει τις αρχές σύνταξης του απολογισμού σχετικά με τον καθορισμό του περιεχομένου του και την ποιότητα του, περιλαμβάνοντας ταυτόχρονα τα προ απαιτούμενα για την προετοιμασία του περιγράφοντας πως το πρότυπο μπορεί να χρησιμοποιηθεί. Τέλος, περιλαμβάνει τις προϋποθέσεις, που πρέπει να πληρούν οι οργανισμοί, είτε προκειμένου να συντάξουν ένα πλήρη απολογισμό, είτε προκειμένου να χρησιμοποιήσουν επιλεγμένους δείκτες για τη σύνταξη θεματικού απολογισμού. Στον συγκεκριμένο δείκτη έχουν ενσωματωθεί οι δείκτες G4-20 & G4-21, που αφορούν τα όρια του ουσιώδους θέματος εντός και εκτός του οργανισμού αντίστοιχα.

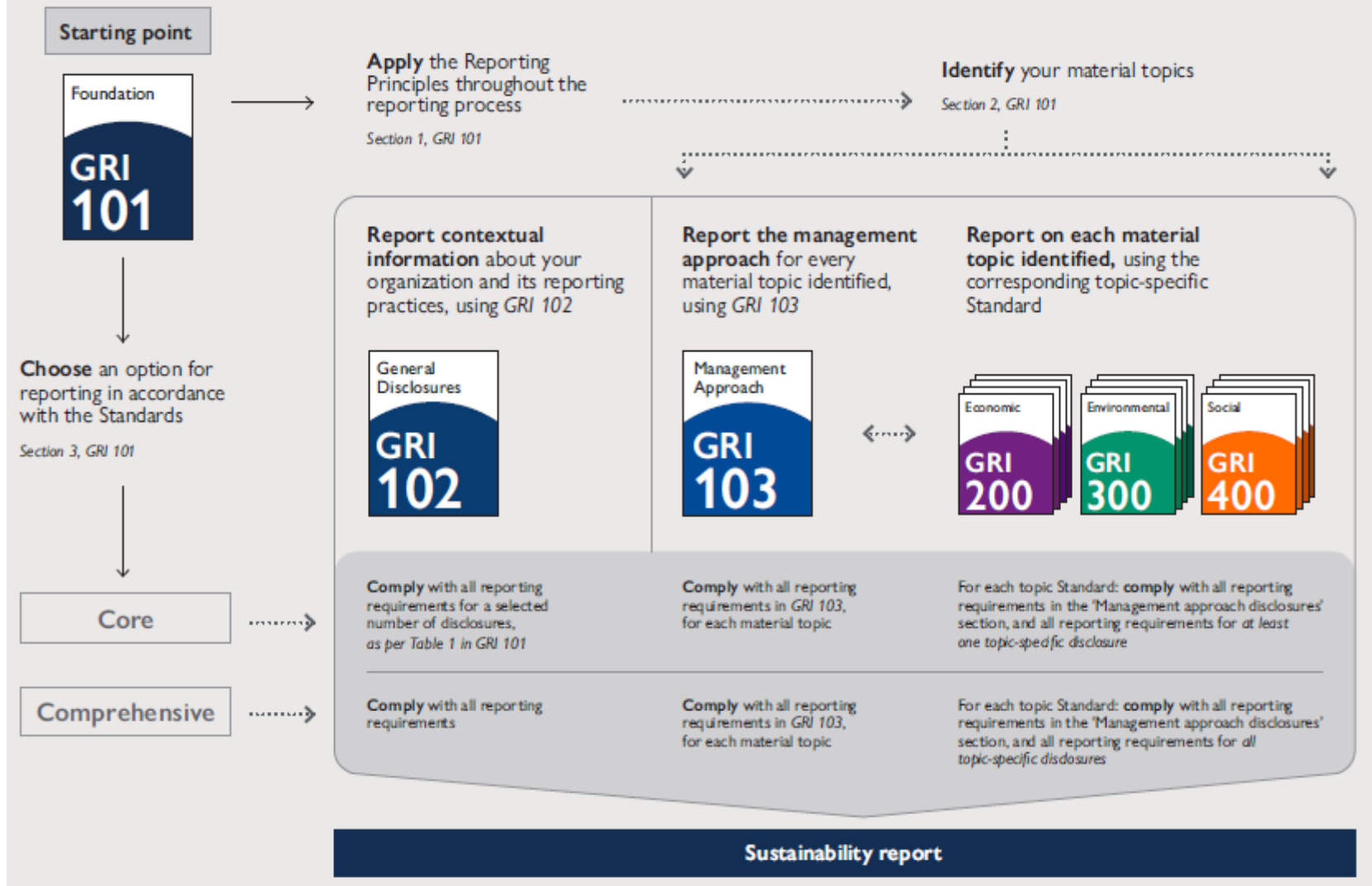
Ακολουθεί ο δείκτης GRI 102, Γενικών Δημοσιοποιήσεων, ο οποίος χρησιμοποιείται για την παροχή στοιχείων συναφών με τον οργανισμό και τις πρακτικές βιωσιμότητας. Ειδικότερα, παρέχει πληροφορίες για το προφίλ του οργανισμού, την στρατηγική, που ακολουθεί, την δεοντολογική πολιτική του, την διακυβέρνηση, την εμπλοκή, τις πρακτικές δέσμευσης των ενδιαφερόμενων μερών και τις διαδικασίες σύνταξης του απολογισμού. Στον συγκεκριμένο δείκτη έχουν ενσωματωθεί οι επιμέρους δείκτες του προτύπου G4, G4-EN34, G4-LA16, G4-HR12 και G4-SO11. Οι συγκεκριμένοι δείκτες σχετίζονται με τη διαχείριση εκ μέρους του κάθε οργανισμού των παραπόνων για τις επιπτώσεις του στα περιβαλλοντικά θέματα, τις εργασιακές πρακτικές, τα ανθρώπινα δικαιώματα και την κοινωνία.

Ο τελευταίος δείκτης της σειράς 100 είναι ο GRI 103 της διοικητικής προσέγγισης περιέχει πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο, που ένας οργανισμός διαχειρίζεται κάθε ουσιαστικό για τη λειτουργία του, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που καλύπτονται από ειδικά πρότυπα και δείκτες των σειρών GRI 200, GRI 300, GRI 400 και άλλα. Με την εφαρμογή του συγκεκριμένου δείκτη παρέχεται η απαιτούμενη τεκμηρίωση, γιατί είναι σημαντικό το συγκεκριμένο τα όρια εξωτερικά και εσωτερικά των επιπτώσεων του και πως αυτές διαχειρίζονται από τον οργανισμό.

Στην συνέχεια ακολουθεί το δεύτερο γκρουπ δεικτών που περιλαμβάνει τις σειρές GRI 200, GRI 300, GRI 400. Οι συγκεκριμένες σειρές δεικτών περιλαμβάνουν σειρά επιμέρους δεικτών σύμφωνα με την θεματική του καθενός. Η σειρά GRI 200 εστιάζει μέσω επιμέρους ειδικών δεικτών στη παροχή πληροφοριών για τις οικονομικές επιπτώσεις θετικές και αρνητικές ενός οργανισμού (π.χ. έμμεσες οικονομικές επιπτώσεις) ενώ, αντίστοιχα, η σειρά δεικτών GRI 300 στις περιβαλλοντικές (π.χ. επιπτώσεις στη χρήση υδάτινων πόρων) και η σειρά δεικτών GRI 400 στις κοινωνικές (π.χ. Απασχόληση, Υγιεινή και Ασφάλεια στους χώρους εργασίας).

Using the GRI Standards for sustainability reporting

Ανάλυση Ουσιαστικότητας (materiality analysis)

Η σημασία της έννοιας της ουσιαστικότητας έγκειται στην πιθανότητα ένα συγκεκριμένο ουσιώδες στοιχείο να επηρεάσει την κρίση ενός λογικού ατόμου, που στηρίζεται στην έκθεση, ακόμη και από την συμπερίληψη, αλλαγή ή διόρθωσή του. Ο προσδιορισμός ενός ουσιώδους για την λειτουργία μίας επιχείρησης θέματος πρέπει να αντικατοπτρίζει τόσο το μέγεθος όσο και τη φύση του (Eccles et al., 2012).

Σύμφωνα με τον Οδηγό εφαρμογής του GRI-G4 «Οι οργανισμοί βρίσκονται αντιμέτωποι με μεγάλο εύρος θεμάτων, τα οποία θα μπορούσαν να συμπεριλάβουν στον απολογισμό. Σχετικά θέματα είναι όσα εύλογα μπορούν να θεωρηθούν σημαντικά καθώς αντανακλούν τις οικονομικές, περιβαλλοντικές και κοινωνικές επιδράσεις του οργανισμού ή επηρεάζουν τις αποφάσεις των ενδιαφερόμενων μερών και συνεπώς ίσως αξίζει να συμπεριληφθούν στον απολογισμό. Ουσιαστικότητα είναι το όριο στο οποίο τα θέματα γίνονται αρκετά σημαντικά ώστε να συμπεριληφθούν στον απολογισμό. Πέραν του ορίου αυτού, δεν έχουν όλα τα ουσιαστικά θέματα την ίδια σημασία και η έμφαση, που τους δίνεται σε έναν απολογισμό, θα πρέπει να αντανακλά τη σχετική προτεραιότητά τους... [Κατ' αυτή την έννοια] Η έννοια του ορίου είναι σημαντική και στον απολογισμό βιωσιμότητας, αλλά αφορά σε μεγαλύτερο εύρος επιδράσεων και ενδιαφερόμενων μερών» (GRI, 2013b, σελ. 11).

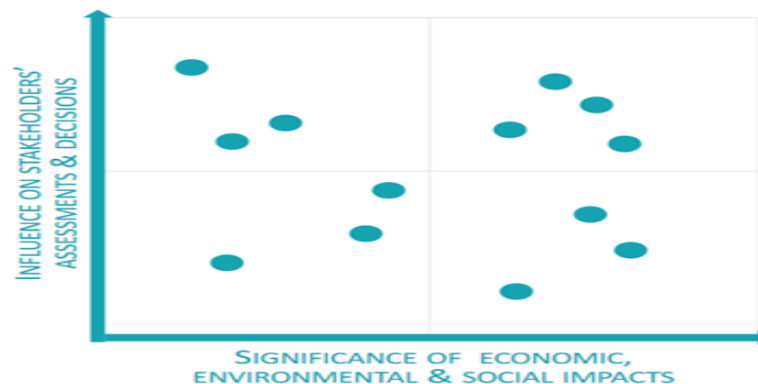
Οι κατευθυντήριες οδηγίες του GRI απαιτούν από τους οργανισμούς να καθορίζουν τα ουσιώδη θέματα στις αναφορές τους. Αυτά τα θέματα αντικατοπτρίζουν τις σημαντικές οικονομικές, περιβαλλοντικές και κοινωνικές επιπτώσεις των οργανισμών ή εκείνες, που επηρεάζουν ουσιαστικά τις αποφάσεις των ενδιαφερομένων (Globalreporting.org, 2018). Τα ουσιαστικότερα θέματα για έναν οργανισμό θα πρέπει να περιλαμβάνουν εκείνα τα θέματα, που έχουν άμεσο ή έμμεσο αντίκτυπο στην ικανότητα ενός οργανισμού να δημιουργεί, να διατηρεί ή να αλλοιώνει την οικονομική, περιβαλλοντική και κοινωνική αξία για τον ίδιο, τους ενδιαφερόμενους και την κοινωνία γενικότερα (Whitehead, 2017).

Λαμβάνοντας υπόψη την αυξανόμενη σημασία της ανάλυσης ουσιαστικότητας για την Αναφορά βιωσιμότητας, ο Briefing (2006) πρότεινε ένα πλαίσιο ουσιαστικότητας, που αποτελείται από τρία στάδια και δη : α) τον εντοπισμό ζητημάτων από ένα ευρύ φάσμα ενδιαφερόμενων μερών και πηγών, β) τη χρήση ενός σταθερού συνόλου ρυθμιστών για τον προσδιορισμό του επιπέδου σημαντικότητας-ουσιαστικότητας για κάθε ζήτημα, που αφορά την επιχείρηση και γ) την ενσωμάτωση της διαδικασίας στη λήψη αποφάσεων και την εξωτερική αναθεώρηση. Στη βάση αυτής της πρότασης οι εμπλεκόμενοι μπορούν να κατηγοριοποιηθούν σύμφωνα με την εξουσία, το θεσμικό τους ρόλο και τον επείγοντα χαρακτήρα (συγκυριακά ή βάσει ιδιαιτέρων συνθηκών) της εμπλοκής τους (Mitchell et al., 1997).

Ο απολογισμός θα πρέπει να δίνει έμφαση σε πληροφορίες για την επίδοση, που αφορούν στα πιο ουσιαστικά θέματα. Μπορούν να συμπεριλαμβάνονται και άλλα σχετικά θέματα, αλλά με μικρότερη έκταση δημοσιοποίησης στον απολογισμό. Θα πρέπει επίσης να εξηγείται η διαδικασία ιεράρχησης των Θεμάτων. Η Αρχή της Ουσιαστικότητας, εκτός από το να καθορίζει την επιλογή των Θεμάτων προς δημοσιοποίηση, ισχύει και για τη χρήση Δεικτών. Κατά τη δημοσιοποίηση δεδομένων επίδοσης, ο βαθμός πληρότητας και λεπτομέρειας των δημοσιοποιήσεων ενδέχεται να ποικίλει. Συνολικά, οι αποφάσεις για τον τρόπο αναφοράς δεδομένων, θα πρέπει να βασίζονται στη σημασία των πληροφοριών αυτών για την αξιολόγηση της επίδοσης του οργανισμού και τη διευκόλυνση κατάλληλων συγκρίσεων (GRI, 2015).

Σύμφωνα με το GRI κάθε οργανισμός θα πρέπει με την εμπλοκή των ενδιαφερόμενων μερών του και υπό το πρίσμα συγκεκριμένης διαδικασίας να εντοπίζει και να ιεραρχεί τα πιο ουσιώδη για τη λειτουργία του θέματα αποτυπώνοντας, τα είτε σε διαγραμματική μορφή όπως στην ανωτέρω εικόνα είτε σε μορφή πίνακα. Το διάγραμμα ουσιαστικότητας βοηθά τους οργανισμούς να προβάλλουν γραφικά τα πιο ουσιώδη θέματα (Jones, Comfort & Hillier, 2016b) πλαισιώνοντας τις πτυχές αειφορίας σε κλίμακες δύο αξόνων. Στον πρώτο άξονα (κάθετος) αντιπροσωπεύονται οι πιο σημαντικές πτυχές του ουσιαστικού θέματος, που επηρεάζουν τις αξιολογήσεις και τις αποφάσεις των ενδιαφερόμενων μερών. Ο δεύτερος άξονας (οριζόντιος) αντιπροσωπεύει τις περιβαλλοντικές, κοινωνικές και οικονομικές πτυχές του οργανισμού (Argal, 2017). Η ανάλυση ουσιαστικότητας προσδιορίζει ως πιο σημαντικές πτυχές λειτουργίας μίας επιχείρησης αυτές, που βρίσκονται στην επάνω δεξιά γωνία. Ωστόσο οι επιχειρήσεις στο πλαίσιο της κοινωνικής αποδοχής, θα πρέπει να δίνουν επίσης προσοχή στις πτυχές, που βρίσκονται στην επάνω αριστερή γωνία (Ranängen & Lindman, 2020).

Διάγραμμα Ουσιαστικότητας (πηγή: www.globalreporting.org)

Δημοσιοποίηση και Αξιολόγηση εταιρικών απολογισμών Κοινωνικής Υπευθυνότητας

Η ευθυγράμμιση των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και η αύξηση της ευαισθητοποίησης των εταιριών, σύμφωνα με τις ανησυχίες των ενδιαφερομένων μερών τους αποτελούν μονόδρομο για αυτές, προς την κατεύθυνση της δημιουργίας και διατήρησης μίας μακροπρόθεσμης σχέσης μαζί τους (Lee & Shin, 2010). Αυτός είναι και ο λόγος που τα τελευταία 15 χρόνια παρατηρείται μία σταδιακή αύξηση του αριθμού των εταιριών που επικοινωνούν με τα ενδιαφερόμενα μέρη μεταφέροντας τις δεσμεύσεις της ΕΚΕ μέσω εκθέσεων βιωσιμότητας, ιστοσελίδων, και άλλων επικοινωνιακών εργαλείων (Capriotti & Moreno, 2007; Kolk & Pinkse, 2011). Ως συνέπεια οι επιχειρήσεις θα πρέπει να βελτιώσουν την αποτελεσματικότητα της επικοινωνίας των επιδόσεων της ΕΚΕ προκειμένου να ενισχύσουν το ενδιαφέρον των ενδιαφερόμενων μερών τους για την επιχείρηση, καθώς και για να ικανοποιήσουν τις προσδοκίες τους με τις προσπάθειες τους (Calabrese et al., 2015).

Κατά συνέπεια σύμφωνα με τους Asif et al. (2013b) και Fasoulis & Kurt (2019) η συγκριτική αξιολόγηση των εκθέσεων βιωσιμότητας με ένα αξιόπιστο και αποτελεσματικό σύστημα βαθμολόγησης, δύναται ν' αποφέρει πιθανά οφέλη όπως:

- Η ενημέρωση των ενδιαφερομένων μερών με ένα απλό και συστηματικό τρόπο σχετικά με τις προσπάθειες, που έχουν γίνει από τις εταιρείες.
- Η παροχή (σε συνάρτηση με το πρότυπο σύνταξης του απολογισμού και την αξιοπιστία του) επαρκούς και ουσιαστικής πληροφορίας σχετικά με τη λειτουργία του οργανισμού και τις επιπτώσεις της.
- Η ενημέρωση των ίδιων των εταιρειών και της διοίκησής τους, σχετικά με τις ελλείψεις και τα κενά, που πρέπει να καλύψουν προκειμένου να επικοινωνήσουν καλύτερα τις επιδόσεις τους στα ενδιαφερόμενα μέρη.
- Η δυνατότητα σύγκρισης των δικών τους αποτελεσμάτων και επιδόσεων με εκείνα άλλων εταιρειών, ιδιαίτερα του ίδιου κλάδου, δίνοντάς τους ταυτόχρονα πρόσβαση σε καλές πρακτικές προς μελλοντική εφαρμογή στο μέλλον.

Επίσης το ίδιο σημαντική κρίνεται η εξωτερική αξιολόγηση των εταιρειών (εξωτερική διασφάλιση, όπως αναφέρθηκε παραπάνω) σε ότι αφορά την εφαρμογή αρχών και πρακτικών ΕΚΕ, ως μία επαλήθευση μέσω πιστοποίησης των προσπαθειών βιωσιμότητας και αφοσίωσης στην εταιρική υπευθυνότητα. Η διαδικασία αυτή περιγράφεται ως «μία δημόσια πράξη επειδή συνεπάγεται την υποβολή σε έναν ανεξάρτητο και δημόσιο έλεγχο» (King et al., 2005).

Ωστόσο, η εξωτερική διασφάλιση (πιστοποίηση) των επιδόσεων της ΕΚΕ μίας επιχείρησης, που στηρίζεται στη λογική της ουσιαστικής δέσμευσης απέναντι σ' αυτήν, συνεπάγεται ένα επιπλέον κόστος, που αφορά το κόστος προσωπικού και τις χαμηλότερες οικονομικές αποδόσεις σε σύγκριση με τις εταιρείες, που λαμβάνουν πιστοποιητικά ΕΚΕ με βάση συμβολικά κίνητρα (Dahlin et al., 2020).

Σύμφωνα με τους Nikolaou & Evangelinos (2009), τρεις μέθοδοι αξιολόγησης απολογισμών βιωσιμότητας χρησιμοποιούνται στο επίπεδο της ακαδημαϊκής αξιολόγησης ποιότητας, ήτοι της έρευνας με ερωτηματολόγιο, του βαθμολογικού συστήματος και της ανάλυσης περιεχομένου.

Η μέθοδος των ερωτηματολογίων χρησιμοποιείται στις περιπτώσεις, που απαιτείται η προσωπική άποψη των συμμετεχόντων σχετικά με κάποιο θέμα, δεδομένης της σημαντικότητάς της στην απάντηση του ερευνητικού ερωτήματος. Μία τέτοια περίπτωση σε ότι αφορά την αξιολόγηση απολογισμών ΕΚΕ αφορά την έρευνα σχετικά με τις αντιλήψεις των επικεφαλής στελεχών των επιχειρήσεων σχετικά με την ΕΚΕ (Skouloudis et al., 2015).

Η μέθοδος βαθμολόγησης χρησιμοποιείται συχνά για την ποσοτικοποίηση πληροφοριών και κατηγοριοποίησή τους, όπως στην περίπτωση του Morhardt et al. (2002), όπου αποδόθηκαν ειδικές βαθμολογίες σε συγκεκριμένα κριτήρια.

Η ανάλυση περιεχομένου (content analysis) ουσιαστικά ποσοτικοποιεί κείμενα, που περιέχουν ποιοτικές και ποσοτικές πληροφορίες, σε ομάδες με τη χρήση συγκεκριμένων κριτηρίων. Περαιτέρω, περιλαμβάνει τη μέτρηση εννοιών, λέξεων ή συμβάντων με στόχο την περιγραφή της συχνότητας και της σημασίας θεμάτων, που σχετίζονται με τα ερευνητικά ερωτήματα της έρευνας. Κατ' αυτόν τον τρόπο, το περιεχόμενο ενός επικοινωνιακού υλικού δύναται να περιγραφεί ποσοτικά. Σε ότι αφορά την αξιολόγηση των απολογισμών ΕΚΕ με αυτό τον τρόπο, δίνεται η δυνατότητα στους μελετητές να αξιολογήσουν τη συμπερίληψη ορισμένων βασικών χαρακτηριστικών σε ένα κείμενο με συστηματικό και ολοκληρωμένο τρόπο.

Η μελέτη περίπτωσης ή περιπτωσιολογική μελέτη όπως αλλιώς αποκαλείται, αποτελεί επίσης μία από τις πιο δημοφιλείς μεθόδους έρευνας συλλογής δεδομένων τα τελευταία χρόνια. Ορίστηκε το 1982 από τον Runyan «ως παρουσίαση και ερμηνεία λεπτομερειακής πληροφόρησης για ένα μοναδικό θέμα, είτε αυτό αφορά ένα γεγονός, μία κουλτούρα, είτε τη ζωή ενός ατόμου » (όπως αναφέρεται στους Verma & Mallick, 2004, σελ. 169), αποτελώντας μία εις βάθος αναπτυσσόμενη μέθοδο έρευνας.

Σημαντικά ευρήματα σε σχέση και από την αξιολόγηση των απολογισμών ΕΚΕ

Σύμφωνα με μια μελέτη της *Ernst and Young* του 2014, με τίτλο “Integrated Reporting: Elevating Value”, η αξία μίας εταιρείας επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από τα περιουσιακά της στοιχεία, που δεν απεικονίζονται κατ’ ανάγκη στις οικονομικές της καταστάσεις. Αυτά τα περιουσιακά στοιχεία αφορούν, χωρίς απόλυτο περιορισμό, στο διανοητικό, ανθρώπινο και φυσικό κεφάλαιο, την αξία του εμπορικού σήματος, τις επενδύσεις στην έρευνα και την ανάπτυξη.

Επιπλέον παράγοντες, που συμβάλλουν στην επιτυχία μιας εταιρείας και στη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητάς της, είναι η αυξανόμενη επίπτωση των καταναλωτών, καθώς και οι περιορισμοί, που επιβάλλονται από την εξάρτηση από τους μη ανανεώσιμους πόρους. Κατά συνέπεια για να είναι μία επιχείρηση επιτυχής οικονομικά πρέπει να υπερέχει στη διαχείριση των κινδύνων και των ευκαιριών, που παρουσιάζονται, καθώς και στη διαχείριση των περιουσιακών της στοιχείων (υλικών και άυλων) (E.Y., 2015).

Η εκπόνηση Εκθέσεων Εταιρικής Υπευθυνότητας ή εναλλακτικά «Απολογισμών Βιωσιμότητας» ή ολοκληρωμένων απολογιστικών εκθέσεων παρέχουν, υπό την ανωτέρω διαπίστωση, μία πρώτης τάξης ευκαιρία και δυνατότητα καταγραφής των κινδύνων και ευκαιριών, που παρουσιάζονται, καθώς και της διαχείρισής τους σε συνάρτηση με τα άυλα και υλικά περιουσιακά στοιχεία. Η υποβολή εκθέσεων βιωσιμότητας φαίνεται πλέον να έχει υιοθετηθεί ευρέως από τις επιχειρήσεις σε όλο τον κόσμο και να εξελίσσεται σε κοινή πρακτική (Ε.Υ., 2014; KPMG, 2013).

Οι εταιρείες δείχνουν να συνειδητοποιούν και να αναγνωρίζουν την αξία της υποβολής εκθέσεων βιωσιμότητας, δεδομένου ότι αυτές μπορούν να επηρεάσουν άμεσα προς το θετικότερο την φήμη τους, τις επιδόσεις τους, οικονομικές και μη, και φυσικά την άντληση κεφαλαίων (Ε.Υ., 2014). Σύμφωνα με την KPMG (2011), το 95% από τις 250 μεγαλύτερες εταιρείες παγκοσμίως δημοσιοποίησαν το 2011 εκθέσεις ΕΚΕ, εκ των οποίων το 82% σύμφωνα με το πρότυπο GRI.

Το μέσο ποσοστό αναφοράς μεταξύ των 100 μεγαλύτερων εταιρειών του κόσμου (N100) από 34 χώρες ανέρχεται στο 69% (KPMG, 2011). Ομοίως, το Corporate Register (2012) ανέφερε αύξηση των αναφορών βιωσιμότητας σε παγκόσμιο επίπεδο, από 26 το 1992 σε πάνω από 5.000 το 2011. Τέλος, σύμφωνα με τη βάση δεδομένων του GRI (2020), από το 1999 έως και σήμερα, 15.068 οργανισμοί έχουν εκδώσει 63.628 απολογισμούς Βιωσιμότητας εκ των οποίων οι 38.306 έχουν εκδοθεί σύμφωνα με τα πρότυπο του GRI.

Ακόμη και σε νομοθετικό επίπεδο η εκπόνηση εκθέσεων μη χρηματοοικονομικών πληροφοριών αυξάνεται ραγδαία σε παγκόσμιο επίπεδο και κατά συνέπεια και σε Ευρωπαϊκό. Με την οδηγία 2014/95/ΕΕ η Ευρωπαϊκή Ένωση προωθεί τη δημοσιοποίηση μη χρηματοοικονομικών εκθέσεων για ορισμένες μεγάλες επιχειρήσεις (6.000 περίπου σε αριθμό) με αριθμό απασχολούμενων άνω των 500 εργαζομένων, με υποχρέωση δημοσιοποίησης πληροφοριών σχετικά με τις πολιτικές, τους κινδύνους και τα αποτελέσματα όσον αφορά περιβαλλοντικά και κοινωνικά θέματα, τις εργασιακές πτυχές, τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της διαφθοράς και ζητημάτων δωροδοκίας (Ε.Υ., 2015; Ε.Σ., 2015).

Το ενδιαφέρον της Ακαδημαϊκής κοινότητας στράφηκε πρόσφατα στην διερεύνηση του ποιοι είναι οι κινητήριοι παράγοντες, που ενθαρρύνουν τις εταιρείες να συμμετάσχουν σε αναφορές ΕΚΕ. Η έρευνα κατέληξε στο συμπέρασμα ότι υπάρχουν διάφορα κίνητρα για τις εταιρείες να δημοσιεύσουν εκθέσεις CSR Αυτά τα κίνητρα, τα οποία ενδέχεται να διαφέρουν ανάλογα με την περίπτωση, μπορούν να συνοψιστούν σύμφωνα με τους Kyo et al. (2016) ως εξής:

- Στρατηγικές αγοράς και χρηματοδότησης
- Πίεση των ενδιαφερομένων
- Βελτίωση εικόνας
- Συμμόρφωση με το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο
- ▶ Καλή εταιρική συμπεριφορά

Διάφοροι μελετητές έχουν εκφράσει με διάφορους τρόπους την διαπίστωση της στενής σχέσης της οργανωτικής και διαχειριστικής λειτουργίας με τις ενδιαφερόμενες κοινωνικές ομάδες, που συνδέεται και με την ανάγκη λογοδοσίας απέναντι σε αυτές. Παράλληλα, οι ενδιαφερόμενες ομάδες, είτε είναι πελάτες, είτε προμηθευτές, είτε εργαζόμενοι, είτε τοπικές κοινότητες ή άλλες κοινωνικές ομάδες, αναμένουν ένα υψηλότερο επίπεδο λογοδοσίας και μία πιο ολοκληρωμένη απεικόνιση της εταιρικής επίδρασης, των κινδύνων και των επιδόσεων για το σύνολο των ενδιαφερομένων (WBCSD, 2002; Rasche & Esser 2006; GRI 2011, 2013a).

Επίσης, σύμφωνα με τον Rupp et al. (2006) και Skouloudis et al. (2015) τα στελέχη των επιχειρήσεων μέσα από τις ανησυχίες τους, τις δράσεις τους και την εν γένει κοινωνική τους συνείδηση διαμορφώνουν τις δράσεις και το ρόλο των επιχειρήσεων στην κοινωνία.

Η δέσμευση ευθύνης μίας εταιρείας απέναντι στην ΕΚΕ απαιτεί διεξοδική αλλαγή της επιχειρηματικής λογικής μιας εταιρείας (Hockerts, 2015; Landrum & Ohsowski, 2018). Ακολουθώντας το θεωρητικό πλαίσιο της Τριπλής Κατώτατης Γραμμής (Elkington, 1997), σύμφωνα με το οποίο η οικονομική εστίαση συμπληρώνεται από μια κοινωνική και περιβαλλοντική εστίαση, οι εταιρείες, που αγωνίζονται για ουσιαστική δέσμευση ΕΚΕ, είναι πιθανό να έχουν **εγγενή κίνητρα** (Story & Neves, 2015).

Ως τέτοια θεωρούνται η αναδιαμόρφωση της επιχειρηματικής τους λογικής, τόσο όσον αφορά τη χρηματοοικονομική δομή, όσο και τις επιδόσεις, καθώς και τις δραστηριότητες βιωσιμότητας, έτσι ώστε αυτές να βρίσκονται προσανατολισμένες στην κοινή αξία (Porter & Kramer, 2011). Σύμφωνα με έρευνες, οι προσπάθειες αειφορίας μίας εταιρείας, μέσω δεσμεύσεων απέναντι στην ΕΚΕ, μπορεί να οδηγήσει σε ενίσχυση της εμπιστοσύνης των επενδυτών και πελατών, με κατ' επέκταση θετικά αποτελέσματα στην οικονομική απόδοση, στην ικανοποίηση των εργαζομένων και την κοινωνική αποδοχή (Amores-Salvadó, Martín-de Castro, & Navas-López, 2014; Bansal & Roth, 2000; Vlachos, Panagopoulos & Rapp, 2013).

Υπάρχουν επίσης ενδείξεις σύμφωνα με τις οποίες οι ουσιαστικές προσπάθειες αειφορίας μπορεί να μην αντικατοπτρίζονται στις οικονομικές επιδόσεις μιας εταιρείας, η υλοποίηση όμως μόνο συμβολικών ενεργειών εταιρικής υπευθυνότητας ενδέχεται να τη βλάψουν (Walker & Wan, 2012).

Την ίδια στιγμή, η έρευνα μάρκετινγκ υποστηρίζει έντονα τα θετικά αποτελέσματα της δημοσιοποίησης αρνητικών πληροφοριών στην εταιρική αξιοπιστία (Crowley & Hoyer, 1994; Eisend, 2006), συμφωνώντας με αντίστοιχη έρευνα των Reimsbach & Hahn (2015), βάσει της οποίας δεν προκύπτουν ανεπιθύμητες επιπτώσεις από την δημοσιοποίηση αρνητικών πληροφοριών.

Αντίθετα, οι Chan & Milne (1999), σε δική τους έρευνα, αναφέρουν ότι οι αρνητικές πληροφορίες επηρεάζουν αρνητικά τις επενδυτικές αποφάσεις. Στην βάση των αντιφατικών αυτών ευρημάτων, **προέκυψε ότι η εθελοντική δημοσιοποίηση μετρίως αρνητικών πληροφοριών δεν επηρεάζει αρνητικά την αντίληψη και την αξιοπιστία της ΕΚΕ σε σύγκριση με σοβαρές ή σημαντικά αρνητικές πληροφορίες** (Jahn & Brühl, 2019; Crowley & Hoyer, 1994; Eisend, 2006), προκαλώντας θετικά μακροπρόθεσμα αποτελέσματα, επιτρέποντας πιο αξιόπιστες και ισχυρές σχέσεις με τα ενδιαφερόμενα μέρη, που με τη σειρά τους μπορεί να οδηγήσουν σε οικονομική επιτυχία (Garcia-Castro et al., 2011; Schnackenberg & Tomlinson, 2016).

Αντίστοιχα, προκύπτει ότι αμφίδρομες (αρνητικές και θετικές) δημοσιοποιήσεις επιδόσεων στην ΕΚΕ, είναι πιο δυσμενείς στην περίπτωση των εταιρειών, που έχουν χαμηλή φήμη ΕΚΕ ή όταν αυτές είναι σημαντικά αρνητικές (Jahn & Brühl, 2019).

Υπό αυτή την έννοια, η αξιολόγηση της απόδοσης μίας εταιρείας σε θέματα ΕΚΕ πρέπει να υπερβαίνει τις μεμονωμένες πρωτοβουλίες, εστιάζοντας στην καλύτερη κατανόηση, τόσο των επιπτώσεων κλίμακας όσο και του πεδίου εφαρμογής (Pelozo & Shang, 2011). Ως συνέπεια αυτού, υπήρξαν επαναλαμβανόμενες εκκλήσεις για έρευνα, που αφορά τον πολύπλευρο χαρακτήρα της ΕΚΕ και τις πιστοποιήσεις των επιδόσεών της, προκειμένου να αυξηθεί η κατανόηση του δυνητικά πολύπλοκου δεσμού μεταξύ του «να κάνεις το καλό» και του «Κάνεις καλή δουλειά» (Cronin, Smith, Gleim, Ramirez, & Martinez, 2011; Hult, Mena, Gonzalez-Perez, Lagerström, & Hult, 2018).

Σύμφωνα με τους Landrum & Ohsowski (2018), οι δεσμεύσεις των εταιρειών απέναντι στην ΕΚΕ αναφέρονται σε πέντε στάδια, με την πιο αδύναμη μορφή δέσμευσης να αφορά τη συμμόρφωση της συμμετοχής μόνο σε εξωτερικά υποχρεωτικές δραστηριότητες, όπως η θεσμική συμμόρφωση. Το δεύτερο στάδιο συνδέει τις επιχειρήσεις με την υλοποίηση εταιρικο-κεντρικών δραστηριοτήτων, που τις ωφελούν αποκλειστικά.

Το τρίτο στάδιο αφορά μία πιο ουσιαστική μορφή δέσμευσης στην ΕΚΕ σύμφωνα με την οποία οι εταιρίες εργάζονται εσωτερικά και εξωτερικά προς την επίτευξη συστημικών αλλαγών. Το τέταρτο στάδιο αφορά την αναγεννητική δέσμευση ΕΚΕ, στην οποία οι εταιρείες κατανοώντας την επιστήμη της αειφορίας την εισάγουν στην αγορά και τέλος το πέμπτο και τελευταίο στάδιο αναφέρεται στην συν-εξελικτική δέσμευση στην ΕΚΕ, σύμφωνα με την οποία οι εταιρείες και ο φυσικός κόσμος σχηματίζουν μία εταιρική σχέση.

Σε ότι αφορά την **εξωτερική διασφάλιση -πιστοποίηση των επιδόσεων δέσμευσης στην ΕΚΕ μίας εταιρείας**, αυτή θεωρείται ως μία δράση προστιθέμενης αξίας και καλή πρακτική σε ότι αφορά την ενημέρωση των ενδιαφερόμενων μερών σχετικά με τις φιλοδοξίες και τις δραστηριότητες βιωσιμότητας, που υλοποιεί. Ταυτόχρονα όμως μπορεί να θεωρηθεί και ως μία στρατηγική εταιρική κίνηση (Dahlin et al., 2020). Τα πιστοποιητικά ΕΚΕ αν και εμπεριέχουν σαφή σήματα αειφορίας, θεωρούνται επίσης δαπανηρά (Bond & Devine, 2016).

Η πιστοποίηση των επιδόσεων της ΕΚΕ για λόγους κυρίως εικόνας, αν και στην αρχή μπορεί να έχει θετικά αποτελέσματα, βραχυπρόθεσμα, αυξάνοντας την προσοχή των μέσων ενημέρωσης, την απόκτηση νέων πελατών και τη διατήρηση πελατών, την αύξηση της τιμολόγησης, καθώς και την πρόσβαση σε μεγαλύτερο μέρος του κεφαλαίου αγοράς ενός πελάτη (Hockerts, 2015), στην πορεία ενδέχεται η εστίαση να στραφεί προς την ουσία και όχι την εικόνα (Porter & Kramer, 2006).

Αν και η πιστοποίηση της ΕΚΕ θεωρείται μία ενίσχυση της έννοιας της βιωσιμότητας των εταιρειών, πολλές φορές αυτή επικεντρώνεται στην πιστοποίηση μόνο ενός τομέα βιώσιμης ανάπτυξης (Dahlin et al., 2020). Στην πραγματικότητα, τα αποτελέσματα μελετών δείχνουν ότι το πεδίο και το εύρος της πιστοποίησης έχει αρνητική επίδραση στην οικονομική εκτέλεση. Αυτό το εύρημα μπορεί να εξηγηθεί σε συνάρτηση με την αποδοχή των μετόχων για μικρότερα ποσοστά οικονομικής απόδοσης ως αντάλλαγμα για τη δημιουργία κοινής αξίας και για ένα υψηλότερο εύρος ενδιαφερομένων (Kramer & Pfitzer, 2016; Porter & Kramer, 2011).

Τέλος, σύμφωνα με τους (Dahlin et al., 2020), το εύρος της πιστοποίησης έχει θετικές επιδράσεις στην αύξηση του προσωπικού, καθώς εταιρείες, που έχουν μεγαλύτερο εύρος πιστοποίησης υλοποιούν περισσότερες δραστηριότητες προστιθέμενης αξίας και έτσι απαιτούν περισσότερο προσωπικό με αντίστοιχη όμως αύξηση του κόστους που συνοδεύεται και από το κόστος της ίδιας της πιστοποίησης.

Σε ότι αφορά την επίδραση του μεγέθους των επιχειρήσεων στην ποιότητα των απολογισμών βιωσιμότητας υπάρχει μία διάσταση απόψεων μεταξύ μελετητών. Σύμφωνα με τον Baumann-Pauly et al. (2013), οι εταιρείες με μεγάλο μέγεθος υιοθετούν πολιτικές σύνταξης μίας ποιοτικής έκθεσης και με στόχο της βελτίωση της εικόνας τους απέναντι στα ενδιαφερόμενα μέρη. Αντίθετα, οι Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις (ΜΜΕ) εστιάζουν σε άτυπους μηχανισμούς δημοσιοποίησης ή εκθέσεις, που εστιάζουν στα πιο σημαντικά θέματα για τα ενδιαφερόμενα μέρη, που επηρεάζουν και επηρεάζονται.

Την ίδια στιγμή, εξωτερικοί παράγοντες ή συμβάντα ενδέχεται να επηρεάσουν την εταιρική υπευθυνότητα των μικρών επιχειρήσεων (Small business social responsibility-SBSR) δημιουργώντας μία πολύπλοκη ισορροπία μεταξύ ηθικών αξιών, δράσεων, υιοθέτησης εργαλείων, επιδόσεων βιωσιμότητας, παράλληλα με τον υπολογισμό των κοινωνικών και περιβαλλοντικών επιδόσεων (Corazza, 2018).

Οι ΜΜΕ αντιμετωπίζουν την ανταγωνιστική πίεση, που ασκείται από το οικονομικό περιβάλλον, μέσω περιορισμένων πόρων όσον αφορά τις ταμειακές ροές, την γνώση και τους ανθρώπινους πόρους. Αυτά τα κίνητρα εξασθενούν τις στάσεις των μικρών επιχειρηματιών προς την επένδυση χρόνου και πόρων στη βιωσιμότητα ακόμη και όταν αυτό δεν κρίνεται βολικό από τα πλησιέστερα ενδιαφερόμενα μέρη. Επίσης, η γεωγραφική εγγύτητα με την κοινωνία, είναι σημαντική, ειδικά για τη φήμη της επιχείρησης και τις υποθέσεις της τοπικής κοινότητας (Fisher et al., 2009; Muller & Kolk, 2009; Battaglia et al., 2010).

Οι Spence & Perrini (2010) και Spence (2016) κατηγοριοποίησαν την **εταιρική υπευθυνότητα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων σε τέσσερις επιμέρους τομείς** : α) την ιδιοκτησία και τον έλεγχο, β) την διακυβέρνηση και την υποβολή εκθέσεων, γ) τις εσωτερικές και εξωτερικές συναλλαγές και δ) την υπάρχουσα δομή ισχύος. Σύμφωνα πάντως με τον Sethi et al. (2016) το μέγεθος της επιχείρησης δεν έχει καμία επίδραση στην συνολική ποιότητα των απολογισμών ΕΚΕ.

Οι Sethi et al. (2016) διαπίστωσαν ότι σε παγκόσμιο επίπεδο οι επιμέρους πτυχές δημοσιοποιήσεων ΕΚΕ αφορούν το περιβάλλον, τις φιλανθρωπικές δραστηριότητες τα θέματα διαφθοράς και δωροδοκίας και τα θέματα διασφάλισης της ακεραιότητας. Είναι μάλιστα χαρακτηριστικό ότι, για τις μεγάλες επιχειρήσεις, οι πτυχές, που εστιάζουν, αφορούν στις φιλανθρωπικές δράσεις, στη δωροδοκία και στη διαφθορά.

Σε χώρες, όπου το εγχώριο επιχειρηματικό πλαίσιο είναι χαλαρό, και, κατά συνέπεια και η εφαρμογή αρχών της ΕΚΕ μία ξένη επιχείρηση μπορεί να συμβάλει στην ενίσχυση της τάσης για ανάπτυξη της ΕΚΕ. Αντίστοιχα, σε χώρες, όπου η διείσδυση της ΕΚΕ είναι υψηλή οι επιχειρήσεις καλούνται να πληρούν τα ελάχιστα επίπεδα της ΕΚΕ σύμφωνα με τους εγχώριους ανταγωνιστές της, οι οποίοι δύναται να είναι παραρτήματα πολυεθνικών επιχειρήσεων (Skouloudis et al., 2016).

Οι σχέσεις σήμερα μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών και της ΕΚΕ των εταιρειών, δεν περιορίζονται στην αναγνώριση της φιλανθρωπικής τους δράσης και στα αντίστοιχα κίνητρα, αλλά επεκτείνονται σε πλήθος διαχειριστικών αποφάσεων στο σύνολο των οικονομικών, περιβαλλοντικών και κοινωνικών τομέων και στόχων (Porter & Kramer, 2006; Weber, 2008; Carroll & Shabana, 2010; Harwood, Humby & Harwood, 2011). Οι διαχειριστικές αυτές αποφάσεις καθορίζουν το επίπεδο απόδοσης της ΕΚΕ, σε συνάρτηση με τα εν γένει κίνητρα της κάθε επιχείρησης (Walker et al., 2010).

Οι Kotchen και Moon (2012), από τη πλευρά τους, υποστηρίζουν ότι οι εταιρείες θα συμμετάσχουν σε ΕΚΕ, σύμφωνα με το επίπεδο των δραστηριοτήτων τους, αντισταθμίζοντας και αποφεύγοντας τον χαρακτηρισμό τους ως κοινωνικά ανεύθυνες. Αυτό συμβαίνει συνήθως σε εκείνους τους επιχειρηματικούς κλάδους, που θεωρούνται ιδιαίτερα αμφιλεγόμενοι, όπως αυτοί της παραγωγής και εμπορίας καπνού, αλκοόλ, πετρελαίου και τυχερών παιχνιδιών (Kolk & Levy, 2001), όπου η κοινωνικά ανεύθυνη συμπεριφορά τραβά την προσοχή (Calabrese et. al., 2016). Σε αυτούς τους τομείς, η ισορροπία μεταξύ κοινωνικής υπευθυνότητας και ανευθυνότητας θεωρείται λεπτή καθώς μπορεί ν' αντιπροσωπεύει ευκαιριακή συμπεριφορά, που συμπεριλαμβάνει και προσπάθειες απόκρυψης συμπεριφορών κοινωνικές ανευθυνότητας (Cai, Jo, & Pan, 2011).

Κατ' αυτόν τον τρόπο, η ΕΚΕ μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο εκμετάλλευσης απέναντι σε «εχθρικές» εκδηλώσεις κάποιων εκ των ενδιαφερόμενων μερών, προστατεύοντας την εικόνα της επιχείρησης και την ευημερία των μετόχων (Bansal & Clelland, 2004).

Την ίδια στιγμή όμως και οι πρακτικές σύνταξης, υποβολής εκθέσεων βιωσιμότητας σε συνάρτηση με τις ίδιες τις δραστηριότητες βιωσιμότητας επηρεάζονται από τα χαρακτηριστικά εταιρικής διακυβέρνησης, το επιχειρηματικό μοντέλο, το πολιτιστικό και λειτουργικό περιβάλλον, το μέγεθος και την ιδιοκτησία (Adams, 2002; Spence, 2007; Hahn & Kuhnen, 2013).

Ωστόσο, η μεγάλη πρόκληση αφορά τον εντοπισμό των σημαντικότερων για τη λειτουργία των επιχειρήσεων ζητημάτων (Ανάλυση Ουσιαστικότητας), συμπεριλαμβάνοντας τις ανάγκες της διοίκησης, των επενδυτών και όλων των υπόλοιπων ενδιαφερόμενων ομάδων, που μπορούν με τις αποφάσεις και τις συμπεριφορές τους να επηρεάσουν τη μακροπρόθεσμη επιχειρηματική απόδοση (Briefing, 2006). Και αυτό συμβαίνει ως απόρροια της έλλειψης δυνατότητας οποιασδήποτε επιχείρησης και οργανισμού να ανταποκριθεί σε όλα τα ζητήματα αειφορίας, ειδικά όταν ορισμένα εξ αυτών δεν θεωρούνται σημαντικά (Weybrecht, 2010).

Σε μία σχετικά πρόσφατη έρευνα, οι Murguía & Böhling (2013), μελετώντας απολογισμούς βιωσιμότητας σε συνάρτηση με συγκρούσεις, που αφορούσαν εξορύξεις μεγάλης κλίμακας, κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι αυτές παρουσίαζαν χαμηλό επίπεδο ποιότητας ή/και έλλειψη δεδομένων για αμφιλεγόμενα ζητήματα. Και αυτό, αν και από την μεριά τους οι εταιρείες εξορύξης είχαν ανακοινώσει ότι πρόκειται για αναφορές, που παρείχαν μία ισορροπημένη προβολή, καθώς και ακριβή και αξιόπιστα δεδομένα για την απόδοση τους προς την αειφορία. Το εν λόγω πρόβλημα πληρότητας, ακρίβειας και αξιοπιστίας στη δημοσιοποίηση των πληροφοριών ΕΚΕ θα αποφευχθεί, εφόσον η αναφορά βιωσιμότητας κάθε εταιρείας αξιολογείται επί της ουσίας ουσιαστικών ζητημάτων, που έχουν θέσει οι ενδιαφερόμενες ομάδες (Manetti & Becatti, 2009).

Σε συνέχεια των ανωτέρω και όπως προκύπτει από τη βιβλιογραφία, ίσως το πιο σημαντικό πρόβλημα των σημερινών εκθέσεων ΕΚΕ, όπως αυτές εκπονούνται από τις εταιρείες, είναι η αδυναμία πληρότητας στην κάλυψη των πτυχών σημαντικότητας (ουσιαστικότητας) από τη μεριά των ενδιαφερόμενων μερών (Adams, 2004; O'Dwyer, Unerman, & Hession, 2005; de Villiers & van Staden, 2010; Karagiannis et al., 2019; Vouros et. al., 2020).

Σύμφωνα με έρευνες, οι πελάτες προτιμούν την επιλογή εταιρειών, που συμμορφώνονται πραγματικά με τις αξίες και τις πεποιθήσεις τους (Lee et al., 2012; Vanhamme & Grobбен, 2009) για κοινωνικά και περιβαλλοντικά θέματα. Συμπληρωματικά και σύμφωνα με τους Unerman & Bennett, (2004) δεν υπάρχει συνολική και ομοιογενής αντιμετώπιση των προσδοκιών και των αντιλήψεων των ενδιαφερόμενων μερών από τις επιχειρήσεις, όπως επίσης δεν προσφέρονται για τον εντοπισμό και την ανάλυση των διάφορων ενδιαφερόμενων ομάδων, αποτελεσματικά και πρακτικά εργαλεία (Boesso & Kumar, 2009).

Η δημοσιοποίηση επομένως πληροφοριών σχετικά με δράσεις εταιρικής υπευθυνότητας από τις επιχειρήσεις, προϋποθέτει ισχυρή προσήλωση και δουλειά στον τομέα της συλλογής και επεξεργασίας σχολίων εκ μέρους των ενδιαφερομένων μερών τους (προσδοκίες ΕΚΕ και αντιλήψεις), καθώς και συνεργασία μαζί τους προκειμένου να αποκτήσουν βαθύτερες γνώσεις και αμοιβαία οφέλη (Boesso & Kumar, 2009).

Συνεπώς, είναι σημαντικό, ειδικά για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, η εκ των προτέρων επιλογή του επιπέδου πληρότητάς των απολογισμών ΕΚΕ, εξαιτίας των περιορισμένων πόρων, που δύναται να διαθέσουν σε δραστηριότητες έρευνας (Calabrese et al., 2016). Σύμφωνα με τον Borga et al. (2009), η κάλυψη των πτυχών σημαντικότητας σε μία έκθεση βιωσιμότητας, μέσα από μία ανάλυση σημαντικότητας με την εμπλοκή των ενδιαφερόμενων μερών, βελτιώνει τις σχέσεις εταιρείας και ενδιαφερόμενων μερών.

Άλλωστε, τα τελευταία χρόνια αναγνωρίζεται μία έντονη δυσπιστία και απαιτητικότητα απέναντι στις δραστηριότητες ΕΚΕ των επιχειρήσεων από τα ενδιαφερόμενα μέρη (Mohr et al., 2001; Kim & Lee, 2009; Pomeroy & Johnson, 2009). Η δυσπιστία αυτή και η απαιτητικότητα επηρεάζεται ειδικά σε ότι αφορά τους πελάτες των επιχειρήσεων, από την απόσταση μεταξύ των πεποιθήσεων τους, των αξιών τους και του τρόπου ζωής σε συνάρτηση με την αντίληψη και την εικόνα, που έχουν για την Εταιρική υπευθυνότητα της εκάστοτε εταιρείας (Sen & Bhattacharya, 2001; Vitell et. al., 2010).

Παρά τη βελτίωση της προτυποποίησης της διαδικασίας σύνταξης των απολογισμών ΕΚΕ πλήθος μελετών αξιολόγησης των απολογισμών ΕΚΕ, που έχουν εκπονηθεί στο πέρασμα των τελευταίων χρόνων, οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η δημοσιοποίηση της λογοδοσίας των επιχειρήσεων σχετικά με την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη κρίνεται ανεπαρκής, ειδικά σε ότι αφορά την εστίαση στις σημαντικότερες πτυχές δραστηριοποίησης τους σε συνάρτηση με τη συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών (Moneva, Archel, & Correa, 2006).

ΕΚΕ & ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Αν και η ΕΚΕ αποτελεί μία παγκόσμια πρακτική και τάση, που ακολουθείται από επιχειρήσεις σε ~~όλο τον κόσμο, που τείνουν να ακολουθούν κοινές πρακτικές και πρότυπα στο πλαίσιο του ανταγωνισμού~~ αλλά και της ενίσχυσης της φήμης, των οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών ωφελειών δεν παύει να συνδέεται και με τα εθνικά χαρακτηριστικά επιχειρηματικότητας κάθε χώρας. Άλλωστε, η σημασία της εθνικής κουλτούρας καθώς και των θεσμικών και κοινωνικών ιδιαιτεροτήτων, που επηρεάζουν την προσαρμογή και υιοθέτηση διεθνών πρακτικών και εννοιών έχει επισημανθεί σε πλήθος θεωρητικών και εμπειρικών ερευνών (λ.χ. Czarniawska & Sevon, 1996; Guler et al., 2002).

Στον Ελλαδικό χώρο, οι πολυεθνικές εταιρείες φαίνεται να είναι ο κύριος μοχλός της χάραξης πολιτικής ΕΚΕ με τις μικρομεσαίες να ακολουθούν αυτό το προβάδισμα (Skouloudis et al., 2014). Σε αντίθεση με τις διεθνείς προτεραιότητες και πιέσεις, τα θέματα διαφάνειας και υπευθυνότητας έναντι των ενδιαφερομένων μερών δεν αποτελούν την κορυφαία προτεραιότητα για τους περισσότερους οργανισμούς. Για τους οργανισμούς, που δημοσιοποιούν απολογισμούς ΕΚΕ, η δημοσιοποίηση πληροφοριών σχετικά με διαδικασίες αναγνώρισης και εμπλοκής των ενδιαφερόμενων ομάδων, καθώς και ανάλυσης σημαντικότητας για τις πιο σημαντικές πτυχές των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, αποτελούν τα τελευταία χρόνια σημείο αιχμής της δημοσιοποίησης (Ε.Υ., 2015).

Σε σχέση με τις επιχειρήσεις του Ελλαδικού χώρου, σύμφωνα με την Ε.Υ. (2015), η αναγνώριση των ενδιαφερόμενων ομάδων εμφανίζεται στις δημοσιοποιήσεις του 80% των ελληνικών επιχειρήσεων, ενώ η αναφορά διαδικασιών εμπλοκής αυτών σε ποσοστό 67%, σε ότι αφορά τις εκθέσεις του 2013.

Η ποιότητα και η ποσότητα των ελληνικών αναφορών είναι ανεπαρκής και περιορίζεται σε μεγάλες επιχειρήσεις, ωστόσο, η ποιότητα βελτιώνεται συνεχώς με την αυξημένη εφαρμογή διεθνών προτύπων και κανόνων διαχείρισης. Αντίστοιχα, και η ποσότητα φαίνεται να έχει αναβαθμιστεί, καθώς περισσότεροι οργανισμοί δημοσιεύουν αναφορές ως απάντηση στο πλαίσιο ολοκλήρωσης (E.E., 2015; Σκουλούδης et al., 2011). Οι περισσότερες ελληνικές επιχειρήσεις, είτε χρησιμοποιούν τις κατευθυντήριες οδηγίες του GRI για την υποβολή εκθέσεων αειφορία, είτε την μορφή του Οικουμενικού Συμφώνου των Ηνωμένων Εθνών (UNGC-Communication on Progress (COP)). Ειδικότερα, για το 2013, το 78% των εκθέσεων χρησιμοποίησε τις κατευθυντήριες οδηγίες του GRI (E.Y., 2015).

Τέλος, από την εφαρμογή του μεθοδολογικού εργαλείου, που εστίαζε στην αξιολόγηση των Απολογισμών Βιωσιμότητας μέσω της αξιολόγησης του επιπέδου ενσωμάτωσης των κατευθυντήριων οδηγιών των Αρχών αναφοράς του προτύπου GRI-G4, προέκυψε ικανοποιητική εικόνα σχετικά με το επίπεδο λογοδοσίας των επιχειρήσεων, που αξιολογήθηκαν (Απολογισμοί Βιωσιμότητας έτους αναφοράς 2015). Πάραυτα, δεν φαίνεται να διασφαλίζεται η αξιοπιστία, η ισορροπία, η ακρίβεια, η διαφάνεια, η πληρότητα και φυσικά η συγκρισιμότητα των δημοσιοποιήσεων, που ήταν και ένα εκ των ζητούμενων (Vouros et al., 2020).

Ως συμπέρασμα της αξιολόγησης για τους απολογισμούς ΕΚΕ των ελληνικών επιχειρήσεων προκύπτει η μη κάλυψη σε επίπεδο πληρότητας και ακρίβειας των επιμέρους δεικτών διοικητικής προσέγγισης (γενικών και ειδικών), σύμφωνα με τις κατευθυντήριες οδηγίες του GRI-G4, για τα ουσιαστικότερα θέματα κάθε εταιρείας, με αντίστοιχη μη κάλυψη της απαιτούμενης πληρότητας και αξιοπιστίας συνολικά του απολογισμού κοινωνικής υπευθυνότητας. Τέλος, οι επιχειρήσεις με υψηλό επίπεδο λογοδοσίας φαίνεται να συνδέονται με το υψηλό τους περιβαλλοντικό αποτύπωμα, αλλά χωρίς αυτό να σημαίνει απαραίτητα ότι αυτές που βρίσκονται στο τέλος έχουν χαμηλό περιβαλλοντικό αποτύπωμα. Αντίστοιχα προκύπτει ότι οι κλάδοι, που υπάγονται στον δευτερογενή τομέα (π.χ. παραγωγή ενός αντικειμένου) κατέχουν υψηλότερες θέσεις λογοδοσίας από ό, τι οι οργανισμοί, που υπάγονται στον τριτογενή τομέα, οι οποίοι έχουν χαμηλότερες επιδόσεις.

Επιπλέον, από την αξιολόγηση προέκυψε ότι οι εταιρείες και οι τομείς, που παρουσιάζουν υψηλότερο επίπεδο λογοδοσίας σε σχέση με τους ειδικούς δείκτες δημοσιοποίησης της διοικητικής προσέγγισης (SDMA), είναι αυτοί με σημαντικό περιβαλλοντικό αποτύπωμα. Το συγκεκριμένο εύρημα φαίνεται να προσδιορίζει ότι εταιρείες με σημαντικό περιβαλλοντικό αποτύπωμα διαθέτουν, είτε το εξειδικευμένο προσωπικό, εξοπλισμό και γνώσεις, είτε τους απαραίτητους οικονομικούς πόρους, είτε και τα δύο, για να επιτύχουν την κάλυψη των συγκεκριμένων εξειδικευμένων δεικτών.

Σε ότι αφορά ειδικά τα ποσοστά της πιστοποίησης εξωτερικής διασφάλισης της αξιοπιστίας των απολογισμών των επιχειρήσεων του δείγματος, αυτά ήταν για το σύνολο των δειγμάτων σχετικά υψηλά και συγκεκριμένα άνω του 50% έως και 66%. Τα συγκεκριμένα όμως ποσοστά, σε συνάρτηση με τα ευρήματα του χαμηλού ή μέτριου επιπέδου λογοδοσίας των απολογισμών ΕΚΕ για τα ουσιώδη για τις επιχειρήσεις ζητήματα, που αξιολογήθηκαν, δημιουργούν ερωτηματικά και αμφιβολίες. Συγκεκριμένα, θέτουν εν αμφιβολία την ίδια την αντικειμενικότητα, ποιότητα και αξιοπιστία της εξωτερικής διασφάλισης, της ποιότητας των Απολογισμών Βιωσιμότητας, δεδομένου ότι αυτή έχει πιστοποιηθεί με αυτά τα κενά. Συνεπώς, η απουσία συγκεκριμένης νομοθετικής πρόβλεψης της διαδικασίας και των προδιαγραφών εξωτερικής διασφάλισης (Simnett et al., 2009), αποκτά σημαντική δυναμική για ανάγκη κάλυψης του κενού αυτού.

Για τις ελληνικές επιχειρήσεις τα σημαντικότερα ζητήματα, που αναγνωρίστηκαν και αξιολογήθηκαν ως προς το επίπεδο λογοδοσίας ήταν αυτά της «Οικονομικής Επίδοσης» και «Υγείας και Ασφάλειας στους χώρους εργασίας» με αυτά της «Υγείας και Ασφάλειας των Πελατών», της «Διασφάλισης Προσωπικών Δεδομένων» και «Διαχείρισης Ενέργειας» να ακολουθούν.

